

SZAKDOLGOZAT

Balázs Anita
Óvodapedagógus

Kaposvár
2023.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Óvodapedagógus Szak

Veszprém gyermekszínházi kultúrája

**A Pannon Várszínház Csudabogarak című előadásának bemutatása, kitekintéssel a
Veszprém megyei gyermekszínházi közönség színházlátogatási szokásaira**

Belső konzulens: Dr.Nagyné Dr. Mandl Erika
egyetemi docens

Készítette: Balázs Anita
KHLC9V
Levelező tagozat

Intézet/Tanszék: Neveléstudományi Intézet/
Anyanyelvi és Gyermek kultúra Tanszék

Kaposvár

2023.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	5
1. Gyermekszínház és színházpedagógia.....	7
1.1. A hazai gyermekszínházi kultúra fejlődése, sajátosságai	7
1.2. Színházi nevelés és színházpedagógia	10
2. Gyermekszínház Veszprémben	13
2.1. Petőfi Színház	13
2.2. A Petőfi Színház egyéb színházi programjai	16
3. Pannon Várszínház	17
3.1. A Pannon Várszínház alapítása és művészi koncepciója	17
3.2. PannON OtthON	18
3.3. A Pannon Várszínház gyermekszínházi projektjei	18
3.4. A Pannon Várszínház színházpedagógiai foglalkozásai, programjai.....	20
3.5. A Pannon Várszínház gyermekszínházi műsorkoncepciója	20
4. A Csudabogarak (2012/2013) című előadás elemzése.....	27
4.1. A történet leírása.....	27
4.2. A történet alapkönfliktusainak bemutatása.....	28
4.3. Az előadás bemutatása	29
4.4. A színházi előadás elemzése.....	31
4.4.1. Az előadásról, a színházi jelrendszerről globálisan.....	31
4.4.2. A rendezés esztétikai elvei	31
4.4.3. A történet értelmezése - Dramaturgiai változtatások.....	32
4.4.4. A színpadkép	33
4.4.5. Játékmód – A színészek játéktípusa.....	36
4.4.6. A zene, a zajok, a csend funkciója, szerepe az előadásban	36
4.4.7. Tempó és időkezelés az előadásban	37
4.4.8. A nézők.....	37
4.4.9. A rendező munkája.....	38
5. A KérdőívEs Vizsgálat.....	39
5.1. Az óvodapedagógusok által kitöltött kérdőívek elemzése.....	39
5.2. A szülők által kitöltött kérdőívek elemzése	45
6. Az InterjúK ISMERTETÉSE	53
7. Összefoglaló.....	55
8. Felhasznált irodalom	57

9.	Képek és ábrák jegyzéke.....	60
10.	Mellékletek.....	62
10. 1.	INTERJÚK	63
10. 2.	KÉRDŐÍVEK.....	66

BEVEZETŐ

A szakdolgozatom témájának kiválasztásakor figyelembe vettem, hogy a különböző korosztályú gyermekeknek miként tudunk maradandó élményt adni. A témám választásakor erre próbáltam összpontosítani, hiszen engem is sokat vittek szüleim színházba és maradandó emlékeim vannak ezen időszakról. Fontosnak tartom a tapasztalatszerzést az élményszerzést, ami egy színházban mind megvan. A tanulmányom során áttekintést adok a színházi előadások hatásrendszeréről és hogy egy produkció miként járul hozzá a gyermekek képességeinek fejlődéséhez. A színházi előadások többek között az auditív és vizuális figyelmet, emlékezetet, ritmusérzéklet, artikulációt és a szavak helyes ejtését is megcélozza a különböző darabok előadásánál. A gyermekközönség részére színjáték típusokat különböztetünk meg, mesejáték, bábjáték és zenés darab. A színházkultúrának nevelési és szórakoztató célja is van a gyermeki közönségnek.

A gyerekek életét a játék világa teszi teljessé. A színház segíti a gyermekeknél a különböző szerepek felpróbálását, a színház varázslatos világa az önkifejezést is segíti. A színházi előadások a közönség előtt játszódnak, színjáték útján, beszéddel, mozdulatokkal, hanghatásokkal és látványelemekkel mutatják be. A gyermek fokozatos fejlődésük végett mindenféle ingernek kell érni őket, hogy képesek legyenek befogadónak válni az egyes darabok iránt.

A gyermekszínházi előadásokkal kapcsolatos kutatói kérdéseimnél fontos számomra, hogy az adott korosztály életkori sajátosságait figyelembe véve mire fogékonyak a gyermekek, hogyan szólíthatók meg? Hogyan kerülhet a színház a gyermekhez közel, hogy szerethetővé váljon számukra? Személyiségkialakulására milyen befolyással bír a gyermekszínház? A kulturális érték milyen értékeket határoz meg? Mi a színházi játékok gyermekekkel való bevonásának szervezési követelményei? Mikor választunk jó előadást a gyermekek érdeklődésének megfelelően?

Az adott korcsoportnál fontos, hogy milyen speciális nyelvet használva szólunk a közönségnek. A gyermekszínházi előadók a felnőveő generációra is gondolnak, már csecsemőkorában is van lehetőség a színházzal találkozni.

A dolgozatom célja, hogy bemutassam a Pannon Várszínház adott lehetőségeit. Minden korosztályhoz szól, az óvodásoktól a felnőttekig. Rétegszínházi törekvéseik mellett a népszerű,

zenés produkcióink is korszerű alkotómódszerek elfogadtatását célozzák. Zenés előadásaikban magyar szerzők és az élő zene alkalmazása az elsődleges cél.

Fel szeretném tární, hogy miképpen gondolkodnak a színházi nevelésről Veszprémben. Milyen az egyszemélyes tantermi színház?

Lehetőség van olyan előadásra a program keretében, ahol életkor szerinti egy-egy iskolai osztály eljön és alkotó és résztvevő is átélheti, milyen, amikor a színház nevel.

A gyerekek arcán egy színész mindig látja azt a meglepődést, csodát esetleg a felfedezést, ami által nap mint nap feltöltődhet. Egy gyermek nem játssza meg magát, sem érzéseit. Nekem is nagyon fontos, hogy valami újat tudjak mutatni az óvodásainknak. A vicces helyzetek a színpadon, a felhőtlen szórakozás sok zenével fűszerezve a jókedv megmondója. Egy gyermekek nem mindig látják meg az rosszul mondott, esetleg elcsúszt szövegeket, de ennek ellenére élvezik és feltöltődve távoznak a színházból. Kevés gyermeket ismerek, aki nem szeretne újból és újból elmenni egy színes darabam, és nem kebelezte be a színház világa.

„Színház

az egész világ, és

színész benne

minden férfi és nő!

(William Shakespeare)

1. GYERMEKSZÍNHÁZ ÉS SZÍNHÁZPEDAGÓGIA

1.1. A hazai gyermekszínházi kultúra fejlődése, sajátosságai

A magyarországi színházi nevelés és színházpedagógia a hazai színházi élet kiemelkedően gazdag területe. A gyermekközönség sokféle színházi programmal találkozhat hazánkban.

„Gyakran a magyar társulatok, szervezetek nemzetközi munkáján keresztül kaphatunk betekintést egy-egy ország társulatába, tevékenységébe, azonban nem nagyon van lehetőség átfogó képet kapni arról, hogy mi történik a nemzetközi porondon”.¹

Az egyes színházi kultúrákban az adott ország társadalmi problémái és színházi kultúrája nagyban befolyásolja azt, hogy milyen formák és műfajok vannak jelen a színpadon. Az európai országokban is betekintést nyerhetünk, hogy található-e ott színházi nevelési program, valamint milyen terminológiát használnak ezeken a területeken.²

A 18. században Európa szerte a gyermekszínház tagjai gyerekszínészekből álltak, „hivatásos előadókként” felnőtteknek játszottak, szórakoztatták közönségüket, élén egy felnőtt művészeti vezető, igazgató, az ún. principális állt. A 18. századi európai gyerekszínházban a társulatok bemutatott repertoárjában az alábbi műfajok szerepeltek: daljáték, színjáték, balett, operett, opera, szomorújáték, komédia vagy vígjáték. Több gyermektársulat eredetileg színésziskolaként kezdte működését.³

A 19. században Magyarországon a különálló gyermekszínházak visszaszorultak, megjelentek a széles műfaji repertoárral rendelkező magántársulatok.

Fővárosi Gyerekszínház néven vált ismertté a Feld-féle gyermekszínház. Sok olyan kitűnő gyermektársulati tag tűnt fel, mint: Beregi Oszkár, Bársony Rózsi, Feld Aurél stb. Az alábbi darabok kerültek színre: János vitéz, Csipkerózsika, Hófehérke, Hamupipőke, Piroska és a farkas stb. A Városliget, avagy a Lízse a gyermekvilág legkeresettebb szórakozóhelye volt.⁴

¹ Bethlenfalvy Ádám: *Színházi nevelési programok - Nemzetközi kitekintés*. Budapest: InSite Drama, 2017. p. 113.

² Bethlenfalvy Ádám: *Színházi nevelési programok - Nemzetközi kitekintés*. Budapest: InSite Drama, 2017. p. 142.

³ Cseke Péter: *A magyarországi gyerekszínház története*. 2011. [online] URL: http://szfe.hu/wp-content/uploads/2016/09/cseke_peter_dolgozat.pdf (letöltve: 2023. április 24.)

⁴ Cseke Péter: *A magyarországi gyerekszínház története*. 2011. [online] URL: http://szfe.hu/wp-content/uploads/2016/09/cseke_peter_dolgozat.pdf (letöltve: 2023. április 24.)

A 20. század fontosabb gyermekszínházai Magyarországon

A 19. század utolsó és a 20. század első éveiben több színház épült Pesten és vidéken. 1919-ig a fontosabb gyermekszínházaink: az Ifjúsági Színház (Kinizsi u. 16.), a Modern Babaszínpad (1916 – 1928) és Siliga Ferenc gyermektársulata. A színházak államosítása (1919. március 21.) után a gyerekeknek és ifjúságnak játszó színházaink: a Nemzeti Színház, a Népopera, a Városi Színház és a Lakner bácsi Gyerekszínháza. Nagy Adorján, a Nemzeti Színház tagja és a Színművészeti Akadémia tanára, aki maga is szívén viselte a gyerekek művelődési lehetőségeit, a következőképpen írt könyvében: „... A színház neveljen magának új közönséget.” (Cseke 2011, 38). A gyermeki lélek tulajdonságai alapján építette ki programját, melyben meséket és kalandos történeteket adtak elő. A főváros második operajátszásra alakult színházi épülete a Népopera volt. Lakner bácsi Gyerekszínháza Lakner Artúr nevéhez köthető 1925. december hó 13-án, vasárnap délelőtt 10 órakor, a Capitol Moziban volt az első gyerekelőadás, és itt született meg a Gyerekszínház. A 20. század eleje a hazai színháztörténetnek gazdag korszaka volt. A magyar színi kultúra ebben a korszakban némileg eltérő vonásokat mutat a különböző művészi irányzatok elterjedése terén. A Meseszínház (1931 – 1932) igazgatója Szili Kovács László volt, a társa Kincses László. Repertoárjukon szerepelt a Csipkerózsza, a Hófehérke, a Hamupipőke, a Babszem Jankó, a Piroska és a farkas. 1945. májusában véget ért a második világháború. A régebbi állami színházak, a Nemzeti Színház, az Opera és a Kamaraszínház tovább működtek, majd megalakult új típusú színházként az Ifjúsági és az Úttörő Színház. A színházak államosítása után - az alkotói szabadság korlátozása mellett - stabilizálódott a színészek foglalkoztatottsága és fizetése, valamint a színházak anyagi helyzete. Mindezeket az állam biztosította, és ez a helyzet az 1990-es évek közepéig tartott.⁵

1992-ben hozták létre a Kolibri Színházat, mely az Állami Bábszínházakból kilépett nagyobb függetlenségre vágyó színházi emberekből állt. Interaktív családi előadásokon túl a gyermek- és ifjúsági színház körét lefelé a csecsemőig, felfelé pedig a 16-18 éves fiatal felnőttekig célozta meg. Budapesten a Jókai tér 10. szám alatt a csecsemőszínházi produkcióktól a kisiskolásoknak szóló előadásokig rengeteg programra volt lehetőség. Az ifjúsági előadásokat drámapedagógiai foglalkozások egészítették ki. A kétezres évektől kezdve egy sor új műfajt honosított meg Magyarországon a Kolibri Színház. A csecsemőszínház a Glitterbird, és a Small Size - Big Citizens program révén tört utat magának. A Rácz Attila Társulat *Erdőn-mezőn*

⁵ Cseke Péter: *A magyarországi gyerekszínház története*. 2011. [online] URL: http://szfe.hu/wp-content/uploads/2016/09/cseke_peter_dolgozat.pdf (letöltve: 2023. április 24.)

udvaron és a Bozsik Yvette Társulat *Négy évszak* címmel, játékos táncelőadással szólította meg a legkisebbeket.⁶

Novák János szerint a jó gyerekelőadás rávezeti nézőjét azokra a szabályokra, amelyek segítségével élvezheti, megértheti a játékot, és részese lehet a színházi élménynek. A közösen teremtett színházi nyelven elmesélt történet átélhetővé teszi a katarzist. Egy gyerekelőadásnál nemcsak az fontos, hogy jó színészekkel, rendezővel, eredeti látásmóddal bírjon a játék, hanem az is, hogy a felnőtt-gyerek viszony új tartalmakkal gazdagodjon és keretet adjon olyan helyzetek kipróbálásához, amelyekben még nincs gyakorlata a nézőknek, de már vágnak rá. Az olyan előadások, ahol ezek az új tartalmak megszerethetővé, átélhetővé válnak, mindig sikeres darabok lesznek, nem lehet levenni őket a műsorról. Nem kell mindig fegyelmezni a gyereket, lehet velük együtt énekelni és tapsolni. Novák János hangsúlyozza, hogy attól nem leszünk kevesebbek, ha együtt veszünk részt a játékban. A zene által kínált bekapcsolódási lehetőségek átélhetőek és formálják a közösséget. Az adja a darab újdonságát, hogy egy gyerek saját szüleinek felismeri a játszótársat, a felnőtt kockázat nélkül feladhatja hatalmi funkcióit a színházban, ezáltal jobban elmélyül kapcsolata a gyermekével. Európa boldogabb felén a gyermek családi, iskolai szerepét nem az elnyomás és az alárendeltség határozza meg, mert a gyermekkort fontosnak tartják, védett. A Kolibri Színház rendezője-színházvezetője szerint, ha egyre többen tennének azért, hogy a gyerekkor védelme Magyarországon is megvalósuljon, akkor a gyerekek és az ifjúság speciális igényeit értő művészek munkája is felértékelődne, nagyobb igény lenne az ilyen közösségépítő előadásokra. Novák János a gyerekszínházakban a sokszínűséget szereti, ahol a gyerekeket megszólító élő színházat, táncszínházat, musicalt vagy bábszínházat hivatásos művészek hozzák létre az gyerekszínház. A gyermekelőadások megítélésénél fontos tényező, hogy hogyan hat a játék a gyermek nézőre. Novák János szerint a Kolibri Színházban a kommunikáció új terepe a színház, ahol a színházi, színészi eszközök újraértelmezését a befogadói viszony újraértelmezéséből eredeztetik a művészek, így ez a műhely a gyerekszínház, a színházi megújulás igazi terepe lehet ma Magyarországon.⁷

⁶ Dávid Ádám: *A Kolibri szárnyalása*. [online] URL: <http://www.barkaonline.hu/blog/2939-a-kolibri-szarnyalasa> (letöltve: 2023. április 26.)

⁷ Novák János: *Gyermekszínház körül, belül* [online] URL: <http://beszelo.c3.hu/03/06/17novak.htm> (letöltve: 2023. április 24.)

Fontos kérdés, hogy milyen mintát követnek a gyermekek, és „megadatik-e a gyereknek, hogy gyerek legyen”, tehát nem kis felnőtt vagy a felnőttek kényére bízott bábfigura, hanem önmagában érték.”⁸

1.2. Színházi nevelés és színházpedagógia

A kortárs művészetpedagógiában a tudományos megközelítésmódok az oktatás tartalmára és minőségére hatnak leginkább. Kezdetektől fogva a művészetpedagógia egyik kutatási iránya, hogy mikor milyen fejlesztés kívánatos a művészeti ág művelésében, befogadásában. E fejlesztési folyamatok nyomonkövetését kvantitatív vizsgálatokkal végzik. A másik irányzat, amikor a kutatás a művészet kortárs társadalmi szerepét állítja a vizsgálódás középpontjába, azaz milyen szerepe van az iskolában a művészetnek.⁹ Kárpáti áttekintéséből tudjuk, hogy a „művészetpedagógiai kutatások történettudományi és pszichológiai módszerekre alapozott képességvizsgálatokkal indultak.”¹⁰

Magyarországon a színházi nevelés és színházpedagógia művészi színvonala alapján és a művészeti nevelés céljait tekintve is virágkorát éli. A változatos darabválasztások, műfajok és a programok sokszínűséget mutatnak, évről évre izgalmas színházi kísérletek tanúi vagyunk a gyermekszínházak különböző színterein. Az előadások a résztvevői aktivitással együttesen adják a kiteljesedett színházi élményt, melyet a néző maga szabályozhat, annak függvényében, hogy az események részesévé, *társalkotójává* váljon. Mindezek miatt minden egyes előadásnak sajátos, megismételhetetlen esztétikája lesz.¹¹

Veszprémben és környékén sajnos nincsenek olyan általános vagy középiskolák, amelyek színjátszókörrel vagy drámatagozattal rendelkeznének. A közelmúltbeli kutatások azt támasztják alá, hogy a színházaknak és oktatási intézményeknek egyaránt fontos a fiatalok érzelmi intelligenciájának és szociális készségeinek fejlesztése, a színházművészet eszközrendszerére építve is. A színház és a dráma művészetek kiválóan alkalmasak erre az együttműködésre, ahol a szocializáció kibontakoztatása áll a középpontban. A veszprémi színházkultúra szervezőinek, alakítóinak fontos, hogy a hagyományos színházi terek mellett különleges helyszíneken is létrejöjjenek előadások Veszprémben. A színház az emberek közé

⁸ Pető Andrea: *A gyerekkor története: rémálom vagy sikertörténet?* In: *Magyar Hírlap*, 2002.12.24. p. 17.

⁹ Kárpáti Andrea: *Művészetpedagógia*. Bp. Akadémiai Kiadó, 2018. 761- 763. p.

¹⁰ Kárpáti Andrea: *Művészetpedagógia*. Bp. Akadémiai Kiadó, 2018. 761- 763. p.

¹¹ Cziboly Ádám: *Miért színház?* [online] URL: <https://szinhaz.net/2017/12/29/cziboly-adam-miert-szinhaz/> (letöltve: 2023. április 15.)

megy a belvárosba, az utcákra, terekre, parkokba és a veszprémi várhoz. Veszprémben és a környező települések kulturális életében kiemelkedő szerepe van a művészetnek, az országos és nemzetközi programsorozatokban minden korosztályi csoportban új közönségbázist szeretne megcélózni. A nemzetközi paletta bővítése, a klasszikus színházi és táncművészeti formák újragondolása az elsődleges célja a Veszprémi központtal szerveződő országos programoknak.¹² (Jelenleg például a Veszprém Európa Kulturális Fővárosa projekthez kapcsolódó programsorozat gazdag terepet kínál minderre.)

A színházi nevelés része a színházpedagógia: „1992-ben, a Kerekasztal alapításakor a 'színházi nevelés' kifejezés még azt a műfajt takarta, amit ma komplex színházi nevelési előadásnak hívunk (angolul „Theatre in Education” vagy TIE; lásd még Cziboly és Bethelnfalvy, 2013, pp. 389., ill. Golden Dániel jelen kötetben közölt tanulmánya).”¹³

A Kerekasztalt megalapító Kaposi László kezdeményezte a színházi nevelés és színházpedagógia fogalom jelentésének széleskörű kiterjesztését. A 2000-ben megrendezett I. Országos Színházi Nevelési Konferencia kapcsán megjelent írásában találjuk: „a színházi nevelés magába foglalja a színházi nevelési társulatok munkáját, a beavató színházi formákban dolgozók tevékenységét, a színvonalas interaktív gyerekszínházi munkát, a különféle keretek között végzett dramatikus játszóházi programokat, s érinti, gyakran fedi a művészetpedagógusok (ezen belül kiemelten: drámapedagógusok, gyermekszínházi játékosok, gyermek bábos csoportvezetők) formai gazdagságban létező tevékenységét.”¹⁴

2008-ban Kaposi László a Magyar Drámapedagógia Társaság elnökeként leírta, hogy a színházi nevelésbe sokféle színházi tevékenység tartozik, ilyen például: a nagyszínpadi gyerekszínházi előadás, a bábszínházi előadás, a gyermekszínházi csoportok tevékenysége, a nézőaktivizáló színház, interaktív gyerekszínház, kamaraszínházi gyerekelőadások, a rendhagyó irodalomóra, a beavató színház, a színházi nevelési program (Theatre in Education, TIE), a drámaóra, a drámafoglalkozás (Drama in Education, DIE).¹⁵

Fontosnak tartom, hogy a gyermekeknek megmutassunk és megszerettessünk minden olyan tevékenységet, ami művészi érték, ami elengedhetetlen lehet érzelmi fejlődésükben, ami segíti

¹² Színház és tánc [online] URL: <https://veszprembalaton2023.hu/oldal/szinhaz-es-tanc> (letöltve: 2023. április 15.)

¹³Cziboly Ádám: *Színházi nevelési és színházpedagógiai kézikönyv*. Budapest: Nemzeti Kulturális Alap, InSite Drama, 2017. p. 206.

¹⁴Cziboly Ádám: *Színházi nevelési és színházpedagógiai kézikönyv*. Budapest: Nemzeti Kulturális Alap, InSite Drama, 2017. p. 206.

¹⁵ Cziboly Ádám: *Színházi nevelési és színházpedagógiai kézikönyv*. Budapest: Nemzeti Kulturális Alap, InSite Drama, 2017. p. 206-207.

őket, hogy életük során teljes emberré válhassanak. Kiscsoportos kortól lehet a korosztályuknak megfelelő, értékes színházi, bábszínházi előadásokat mutatni.

2. GYERMEKSZÍNHÁZ VESZPRÉMBEN

2.1. Petőfi Színház

Poór Ferenc veszprémi színházi krónikájában kiemeli, hogy a magyar színi életben kínálkozó lehetőségeket a Petőfi Színház elsősorban műsorpolitikáján keresztül ragadta meg. Olyan útra lépett, amely újszerűségével meglepte a szakmai köröket és a közönséget. A közvélemény visszaigazolta a választott műsorpolitika helyességét és időszerűségét. Fő céljuk a világirodalom klasszikus és kortárs értékeinek bemutatása, erre a céltudatosságra utal, hogy az első előadáson 1961. október 13-án A kőszívű ember fiai került színre. Ezen a napon a megyei újság, a Napló, vezércikkben köszöntötte a Petőfi Színház születésnapját. Péntek volt és tizenharmadika, de a közönség nem volt babonás. A díszelőadást ünnepség előzte meg, Az elnökségben foglalt helyet Major Tamás, a Nemzeti Színház Kossuth díjas igazgatója, Meruk Vilmos, a Művelődésügyi Minisztérium színház- és zeneművészeti főigazgatója és további vezetők, miniszterek, valamint a különböző megyei és járási szervek képviselői. Az ünnepségen Major Tamás szavalta el Petőfi *Levél egy színész barátomhoz* című költeményét.¹⁶ Az évadnyitó drámát egy hónap alatt 39 alkalommal mutatta be a Petőfi Színház a megye négy városában: Veszprémben, Ajkán, Pápán, Várpalotán és több községben, összesen 10.085 személy tekintette meg az előadásokat.¹⁷

Poór Ferenc értékelése szerint a nyolcvanas évek közepén változások voltak érzékelhetőek a színház műsorpolitikájában. Az egytagozatú felállással a teátrum fajsúlyos drámákkal kötelezte el magát a színházi életben:¹⁸

*„alakuljon egytagozatú prózai színház a mai életet, a mi korunkat kifejező műsorpolitikával, középpontban magyar művekkel, új magyar drámákkal, teremtsen városi jellegű színházkultúrát egyenletes színvonalú előadásokkal.”*¹⁹

A 80-as években a színház vissza akarta hódítani a nézőtáborát, minden szerepet magára vállalt: zenés darabot, operettet és bohózatot. A klasszikus magyar darabok „elfogytak”, a nagy hatású

¹⁶ Poór Ferenc: *50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, 2014. p. 14-15*

¹⁷ Poór Ferenc: *50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, 2014. p. 14-15.*

¹⁸ Poór Ferenc: *50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, 2014. p. 69-70.*

¹⁹ *A Veszprémi Petőfi színház története* [online] URL: [Történet | Veszprémi Petőfi Színház \(petofisinhaz.hu\)](https://www.petofisinhaz.hu/tortenet) (letöltve: 2023. március 28.)

bemutatók száma megfogyatkozott. A teátrum kiváló színészi gárdával rendelkezett a nyolcvanas években. A közönség ízlése is megváltozott, ez látható volt 1984-ben bemutatott Zenebohóc előadásnál, mely nagy közönségsikert hozott a társulatnak.²⁰

A Veszprém Megyei Önkormányzat 1991. február 21-től kinevezte Vándorfi Lászlót a színház új igazgatójának. Nagy energiával látott hozzá elképzeléseinek megvalósításához, igazgatása alatt új irány mutatkozott a veszprémi színjátszásban. A Theatrum Alapítványra támaszkodva akarta megteremteni a Petőfi Színház további működését, a helyi kultúra feltételeinek megteremtését és a színházépítést. Az alapítvány célja az volt, hogy egy Veszprém-központú országos színházi oktatási centrumot hozzon létre, melyben műhelyszínház és táncműhely működne. A Nyári Színház 1991. évi előadásai között szerepelt Vándorfi László rendezésében a kizárólag szabadterre szánt, a népiünnepély műfajba tartozó Jézus Krisztus passiójáték, amelyet a sümegi várban mutattak be 1991. augusztus 04-én. A Petőfi Színház 1991. október 18-án ünnepelte harmincéves születésnapját, szeptember 09-én lett volna hatvanéves Latinovits Zoltán, a színészkirály. A kettős évforduló jegyében a színház drámapályázatot hirdetett, a játékszín felvette a Latinovits Zoltán nevet. A prózai tagozat új, zenei tagozattal bővült. A színház megalapította a Krámer György vezetésével működő Veszprémi Táncműhelyt, ahol Shakespeare Rómeó és Júlia című művének feldolgozása került bemutatásra.²¹

2000 november 30-án a közgyűlés Vándorfi László megbízását visszamondta és Kolti Helga színművést bízta meg a színházigazgatói teendők ellátásával.²² A Petőfi Színház egy mozgalmas tízéves szakasza lezárult. Voltak kritikusok, akik élcelődtek a többnyire „cirkuszra emlékeztető” vándorfi megoldásokon, mégis elismerték a rendező tehetségét. A legsikeresebb tíz év volt a színház működésében, hiszen a teátrum repertoárjában erősek voltak a bemutatott darabok, mind rendezői, mind szerzői tekintetben. A bérletesek száma is az ő igazgatása alatt növekedett meg. A színház kinyitotta kapuit, kiment a szabad térre is játszani. Pénzhiányra való hivatkozással veszélybe kerültek a játékszíni előadások. A rendszerváltás után a színházpolitikában is lehetőség nyílt az újrakezdésre, az egytagozatú színház több tagozatúvá vált. A magyar dráma-bemutatók hagyományait igyekeztek fenntartani, a teátrum kaput nyitott a szórakoztató zenés darabok felé. Vándorfi László színházpolitikájának lényege az volt, hogy ki kell menni az emberek közé, a városba, a megyébe, akár külföldre is. Hagyományt teremtett a különböző kezdeményezésekkel,

²⁰ Poór Ferenc: *50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, 2014. p. 69-70.*

²¹ Poór Ferenc: *50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, 2014. p. 82-84.*

²² Kolti Helga a színidirektor In: *Napló, 2000.06.16. p.3, Beiktatták az új igazgatót In: Napló, 2000.06.20. p. 3.*

mint a várjátékok, a Nyári Színház, a Veszprémi Ünnepi Játékok és a különböző fesztiválok. Ezek a lépései igazgatása idején a Petőfi Színház látogatottságát, népszerűségét emelték.²³

A Veszprémi Petőfi Színház öt évtizeden át igyekezett megfelelni feladatának, hogy igényes, a művészetek iránt kifinomult nézőket neveljen. A színház a magyar dráma iránti vonzalmával kialakította a maga karakterét. Közönsége színházi gondolkodásban is és létszámban is gyarapodott és erősödött. „Minden színházi élmény akkor hat, ha a szórakozás mellett mélyebb élményt, szellemi felfrissülést, gondolkodást követel. A színpad hatása akkor igazi, ha az érzelmi hatás mellett gondolatokat vált ki; felráz, szellemi pezsgést áraszt”- jegyezte le az 1960-as évek elején a Petőfi Színház akkori igazgatója.²⁴ A színház a könnyed és szórakoztató darabok mellett repertoárjába vette az egyetemes értékeket közvetítő művek bemutatását is, amely hatása a nézőt a függöny legördülése után is további gondolkodásra készíti.²⁵

1. kép
Petőfi Színház

A Petőfi Színház a gyermekelőadásokkal megkapta a családbarát minősítést, így minden lehetőség adott az egész család számára a felhőtlen kikapcsolódásra. Minden évadban műsorra tűznek családi-, gyermek- és ifjúsági előadásokat. A színháznak a legtöbb előadása prózai előadás, melyek hagyományos dalbetétekkel vannak komponálva. A teátrum nagyon közkedvelt a veszprémi színházkedvelő emberek körében. Gyermekelőadásai közül a mesebalett, a matiné, a bábjáték, a mesejáték, a zenés mesejáték is megtalálható. 2022/23-as aktuális évadjában szerepel a Maszkabál mesebalett, a Bonbon matiné, a Hamupipőke bábjáték, a János Vitéz, a Mézga család, a Csillaglépő csodaszarvas mesejáték, a Holdbeli csónakos és a Zenekar a gomba alatt zenés mesejáték előadások.

²³ Poór Ferenc: 50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, 2014. p. 115-116.

²⁴ Poór Ferenc: 50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, 2014. p. 171.

²⁵ Poór Ferenc: 50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, 2014. p. 171.

A 2020/2021 évben három, a 2021/2022 évben hét, és a 2022/2023 évben nyolc gyermekelőadás szerepelt a műsorlistán. A covid után évről évre emelték az érdeklődés miatt a családi előadásokat. Műsorlistájukon szerepel az idei évben egy ősbemutató, „A Hatodik szék színdarab”, igaz ez nem gyermekelőadás, de szerettem volna érzékelteni, hogy a színház továbbra is törekszik minél több ősbemutatót színpadra állítani.

2.2. A Petőfi Színház egyéb színházi programjai

- *Színház tévé:* Minden napra egy Petőfi kezdeményezésük a PETŐFI200 emlékévként alkalmából egész évben várják a szavalókat, akik kedvet éreznek, hogy egy Petőfi verset elszavaljanak vagy felolvassanak.²⁶
- *Latinovits - Bujtor Játékszín:* A közönség egy bizonyos rétegének határozott igénye volt a megszokottól, a konvencionálistól eltérő darabokra és művészetre. A Játékszín, a modern ember színházi igényeinek kielégítését célozza meg, a kortárs drámairodalom és színházművészet irányait prezentálja. A játszóhelyet 2010. szeptember 25-én Latinovits-Bujtor Játékszínre keresztelték át, ezzel emlékezve a Veszprémi Petőfi Színház elhunyt igazgatójára, Bujtor Istvánra, Latinovits Zoltán testvérére.²⁷

²⁶ Minden napra egy Petőfi [online] URL: <https://www.petofiszinhas.hu/Szinhasz-tv> (letöltve: 2023. március 28.)

²⁷ Latinovits - Bujtor Játékszín [online] URL: <https://www.petofiszinhas.hu/Szinhasz/Latinovits-Bujtor-Jatekszin> (letöltve: 2023. március 28.)

3. PANNON VÁRSZÍNHÁZ

3.1. A Pannon Várszínház alapítása és művészi koncepciója

A veszprémi Pannon Várszínház alapítója és ügyvezetője Vándorfi László, aki a teatrum nevének eredetéről a következőképpen nyilatkozott: „Elnevezését az indokolja, hogy Veszprém, Veszprém megye, az egykori Pannónia váraihoz, történelmi helyszíneihez kapcsolódó események, személyiségek, értékek korszerű színházi megjelenítésére vállalkozik.” Fontos hagyománya a színháznak a nyári színházi produkciók sorozata, melyre nagy érdeklődés van országszerte. Különböző helyszíneken lépnek fel, többek között Balatonfüreden, Alsóörsön, Veszprémben, Siófokon, Balatonlellén.

A Pannon Várszínház előadásait évad szerint megtaláljuk a honlapjukon. A Pannon Várszínház minden korosztálynak színvonalas kimagasló színházi élményt nyújt. A Vándorszínház ötlete Vándorfi Lászlóé, aki azt szerette volna, ha a vár felújítása alatt is lennének szabadtéri színházi előadások a városban. Az előadások hozzájárulnak ahhoz, hogy a színház közelebb kerüljön hozzánk, hogy különböző színházi műfajokat ismerjünk meg. Veszprém városa a Bakony peremén, mély völgyekkel és függőleges sziklafalakkal határolt területen emelkedik. Festői szépségű, barokk és klasszicista palotákkal beépített vár, az egyházi és történelmi nevezetességek közül az Érseki Palota és a Gizella Királyné Múzeum élénk idegenforgalmú turisztikai célpont, ezért gondolta Vándorfi László, hogy ezeken a közkedvelt helyeken festői környezetben kerüljenek megrendezésre az előadások, hogy a művészet a művészettel találkozzon. „A Pannon Várszínház mindig törekedett a színházi edukációra és annak produkciós szemléltetésére, iskolai- és beavató előadásokkal.”²⁸

A Pannon Várszínház az elmúlt évadban jóval több mint negyvenezer nézőszámmal bővült, a bérletesek száma a korábbi évekhez képest nem változott. Júniustól augusztusig tartó időszakban rekordszámokat azaz összesen 55 nyári színházi előadással léptek fel, a nézőszám pedig huszonötezer körül volt.

Balatonfüred a kultúra bölcsője, Vándorfi László 2005-ben rendezte meg Balatonfüreden az első színházi fesztivált, melyet Füred Fest-nek nevezett el. Minden év március 15-én a színházat az utcára hozva elevenítik fel valóságként az 1848-as forradalom eseményeit, eljátsszák a történelmi

²⁸ Pannon Várszínház 2022/2023 évad [online] URL: [Pannon Várszínház \(pannonvarszinhaz.hu\)](https://pannonvarszinhaz.hu) (letöltve: 2023. március 28.)

napot úgy, ahogy anno történt. Vándorfi László úgy gondolta, hogy a Füred Fest sorozat keretében Balatonfüreden színházi előadásokat adnak elő, illetve táncszínházi előadásokat, ami nagyon erősen színházi kötődésűek. A Balaton Szabadidő Központban teremtek színházi helyszínt, a sportcsarnok udvarán rendeztek előadásokat, melyek zsúfolásig megteltek. A nyitó előadás a Füred Fest-re készült Jókai Mór: Kőszívű ember fiai című adaptáció volt. Balatonfüred volt Jókai Mór legkedvesebb városa, ezért választották az ő műve feldolgozását nyitó előadásul, ahol Kubik Anna Kossuth-díjasz színművész játszotta a főszerepet.²⁹

3.2. PannON OtthON

A Covid vírus miatt a PannON OtthON facebook oldalán is láthatók voltak az előadások, majd több alkalommal is elérhetővé tették a produkciókat ugyanezen formában.³⁰ A PannON OtthONt a covid miatt alkották meg, s a hozzá szervesen kapcsolódó PannOn videó sorozatot is. A kedvelt előadásait népszerűsítették a facebook oldalukon, ahogy sok más színház is tette, azért, hogy a közönségük ezen a felületen továbbra is tudjon előadásokat nézni.

A Pannon Otthon keretében 2020. november 18-tól 2021 december 07-ig a „Hattyúcskák tava”, „A kőszívű ember fiai”, a „Liliomfi”, a „A három testőr”, az „Égi vándor”, a „Meseautó”, a „Péter és a farkas” előadásokat tették fel, amelyek sikerrel játszott előadások voltak., ezáltal kapcsolatban maradtak az előadók a közönséggel.³¹

3.3. A Pannon Várszínház gyermekszínházi projektjei

A Társadalmi Megújulás Operatív Program projekt keretében négy iskolában és egy óvodában 30 témanapot és az ehhez kapcsolódó 16 vetélkedőt tartottak, amelyek a következő - dramatizálási formákra is alkalmat adó - tematikákkal futottak³²:

Deák Ferenc Általános Iskola és a Kossuth Lajos Általános Iskola

²⁹ Pannon Várszínház: Színház a cethal hátán: FüredFest. [online] URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AR4FiMStF60> (letöltve: 2019.02.11.)

³⁰ PannON OtthON - vár az online Pannon Várszínház [online] URL: <https://www.facebook.com/groups/1334893913525435/> (letöltve: 2023. március 28.)

³¹ Pannon Otthon (Jegy.hu) [online] URL: <https://pannonvarszinhaz.hu/eloadas/175-pannon-otthon-jegyhu> (letöltve: 2023. március 28.)

³² TÁMOP-3.2.13-12/1-2013-0021 „Mozgásban a kultúra” [online] URL: <https://pannonvarszinhaz.hu/#tamop> (letöltve: 2023. március 28.)

- Veszprém újjáépítése a XVIII. században – tanulmányi kirándulás a veszprémi várban.
- Két világ találkozása a XVI–XVII. században. A reneszánsz és a török kultúra Magyarországon és Európában – drámajáték, asszociációs képesség, mozgáskészség fejlesztése.
- „Boldog békeidők” – a század eleji Veszprémben és az első világháború – drámajáték, készségfejlesztő gyakorlatok.
- Veszprém a XIX. század első felében, és a világosi fegyverletételtől a századfordulóig – korabeli játék írásos emlékek alapján, huszártáncok, versek, dalok tanulása.

Történelmi időutazás az Árpád-kori Veszprémben – történelmi, honismereti közös játék.

Gyermekélet és gyermeklélek a háborúban – a két világháború veszprémi gyermekélményei, zenés improvizációs játék.³³

Bárcai Gusztáv Általános Iskola és Ringató Óvoda

Népmese – népmese meghallgatása, eljátszása, kommunikációs játék

- A népzene – népi hangszerek bemutatása, kipróbálása, közös éneklés, ritmusgyakorlat, koreográfia
- A népi hagyományok – magyar szokások, babonák ismertetése, karácsonyi játékok, ajándékok készítése, Betlehemes játék tanulása
- A néptánc – izmok megismerése, népek táncai, magyar néptáncfajták, tánctanulás
- Bábozás – pantomim, népi bábjátékozás, bábkészítés
- Mondókák – játékok készítése, mondókák tanulása, alkalmazása³⁴

Radnóti Miklós Általános Iskola

- Találkozás Jókai Mórral a Jókai Villában, a regény születésének megismertetése, találkozás a Füredi Játékszín első társulatával
- Jókai Mórral a regény történetének kialakítása, személyes ismerkedés a hősökkel
- Jókai Mór: A kőszívű ember fiai regénye színpadi változatának megtekintése

Az előadás megvitatása, helyzetgyakorlatok a gyerekekkel.³⁵

³³ TÁMOP-3.2.13-12/1-2013-0021 „Mozgásban a kultúra” [online] URL: <https://pannonvarsinhaz.hu/#tamop> (letöltve: 2023. március 28.)

³⁴ TÁMOP-3.2.13-12/1-2013-0021 „Mozgásban a kultúra” [online] URL: <https://pannonvarsinhaz.hu/#tamop> (letöltve: 2023. március 28.)

³⁵ TÁMOP-3.2.13-12/1-2013-0021 „Mozgásban a kultúra” [online] URL: <https://pannonvarsinhaz.hu/#tamop> (letöltve: 2023. március 28.)

3.4. A Pannon Várszínház színházpedagógiai foglalkozásai, programjai

Az ÉLJ! (Értem, Látom, Jelzem) workshop sorozatban³⁶ 2021. augusztus 23-30. között, az adott tanévben, iskola keretek között volt lehetőség részt venni. A program célja, hogy felkészítse a nézőket a kortárs alkotóművészet befogadására, az előadóművészetekben (színház, zene és tánc) a szavak nélküli kommunikáció lehetőségeire, és ezeket interaktív játék segítségével szeretnék tudatosítani. Az udvarszínházi előadások célja, hogy a színházi és mozgásművészeti előadások során tudatosan értelmezzék a szöveg nélküli jeleket, metaforákat, szimbólumokat. A projekt két belvárosi udvarban valósult meg: a Szabadság tér 15. számú irodaépület FORTEpiano és a Rákóczi u. 5. szám alatti Pannónia dell'arte udvarban. Süle Zsolt: *A bolondnak van története*, és Mező Misi: *A mesélő* című előadásai nagy sikert arattak a programsorozat keretében.³⁷

3.5. A Pannon Várszínház gyermekszínházi műsorkoncepciója

A Pannon Várszínház gyermekelőadásaira jellemző, hogy tudatosan állítanak össze a különböző korosztályoknak szóló gyermekszínházi produkciókat. Közös értékük a gyermekelőadásoknak, hogy mindegyiknek van jellegzetes Pannonos arculata. Vándorfi László minden évadban színes programmal készül közönségének. Munkatársaiban felfedezni véli a rendezői szerepet és utat ad neki, hogy megvalósítsák önmagukat és megmutassák rendezői vénájukat.

Egyed Brigitta nemcsak színészi szerepben, de rendezőként is feltűnik a Pannon Várszínház előadásaiban. Elmesélte, hogy fiatal éveit alatt futott a tanórák után a színjátszó csoportba, érettségi után pedig a budapesti Théba Színiakadémiára. Miután elvégezte az akadémiát gyerekdarabokba szerepelt és hogy kipróbálhassa magát más darabba is jelentkezett a Pannon Várszínházba. Első darab, amibe szerepelt a *Légy jó mindhalálig* volt.³⁸

Egyed Brigittát a Pannon Várszínház új felfedezettjének tekinti, sokszor fiúnak nézték, de őt ez nem zavarta, „hiszen nincsen szoknyája, tűsarkúja, nadrágban, kockás ingben, edzőcipőben és baseballsapkában jár”.³⁹

³⁶ Élj! Foglalkozás [online] URL: [Pannon Várszínház - előadás \(pannonvarszinhaz.hu\)](https://pannonvarszinhaz.hu) (letöltve: 2023. március 28.)

³⁷ Élj! Foglalkozás [online] URL: [Pannon Várszínház - előadás \(pannonvarszinhaz.hu\)](https://pannonvarszinhaz.hu) (letöltve: 2023. március 28.)

³⁸ Révész Erika: *Szeretem ezeket a fiatalokat*. In: *Megyei Körkép*, 2009.04.05. p.3.

³⁹ *Nincs szoknya, van nadrág*. Találkozás Egyed Brigittával, akit sokszor fiúnak néznek: In: *Napló*, 2004.11.06. p. 10.

Célközönség:

- Kamaszok: Kamaszokra koncentrálnak, kamasz repertoár
- Kiskamasz: Felső tagozatos iskolások, 10-14 éves korig
- Kisebb korosztály: Megalakulásuk után a 3. évben állítottak színpadra először gyermek előadást, azóta folyamatosan szinte minden évadban kisebb korosztály számára rendeznek.

Műfaj szerinti csoportosítás:

1. Zenés és táncos mesejátékok:

a) Zenés mesejáték:

- „Csalóka Péter”,
- „Fehérlófia”,
- „Az Óriás nyomában”,
- „Utazás a szempillám mögött”,
- „Mesevarázs”
- „Ágacska”

b) Táncos mesejáték:

- „Hattyúcskák tava”

2. Musicalek (Gyermekek musical):

- „A dzsungel könyve”
- „Az Oliver”

3. Családi színház:

- „A padlás”

4. A Cirkuszművészet határterületei - zenés bohócparádé:

- „Játsszunk most együtt”

A Pannon Várszínház magyar darabokat („Csalóka Péter”, „Fehérlófia”, „Az óriás nyomában”), és külföldi darabokat („A dzsungel könyve”. a „Hattyúcskák tava” és az „Oliver”) egyaránt műsorára tűz, arányaiban az előbbi javára.

Kellei György írásából megtudjuk, hogy Weöres Sándor *Csalóka Péter* című mesejátékának 2007 nyarán volt a premierje. Weöres Sándor színpadi műve szerkezetében egyszerű, sok tekintetben a Ludas Matyi történetére emlékeztető. A paraszti világot jelenítette meg, a furfangos Csalóka Pétert és feleségét, akik többször túljártak a falu kapzsi buta bírójának eszén.⁴⁰ A bíró, ostoba és hiszékeny, nagyobb haszonért szórja a pénzét és mindig besétál Csalóka Péter kelepcéibe, erre utal az előadásról szóló cikk is „Párviadal a tallérokért”. Kellei György a rendezést humorosnak ítélte meg. A jelmezt emelte ki, hogy a jelmeztervező a végkifejlethez igazodva öltöztette a színészeket. A főszereplőt Csalóka Pétert Zayzon Csaba alakította, aki egy kíváncsi, vicces ember. Egyed Brigitta játszotta a bíró lányát, ezzel a szereppel egészítette ki Vándorfi László a darabot.⁴¹

2008-ban Asztalos István – Rossa László állította újra színpadra a *Fehérlófia* című ősi népmesén alapuló zenés mesejátékot, Vándorfi László rendezésében. Kutas Zsófia írásában a Fehérlófia minden veszedelem és kihívás ellen harcol, hogy végre béke legyen a birodalomban.⁴² Molnár Ervin és Kiss Dávid szereplők remekül élnek a komikus karakterek adta lehetőségekkel. Nagyon széles korosztályt szólít meg, az óvodások és az iskolások is élvezhetik. Rossa László írta a zenéjét, ősi magyar motívumokra épülő, furcsa dallamvilágot felfedező népzenei együttes.⁴³ A fiatalos, humoros, szleng nyelvezetet is beszötte a történetbe, mely szórakoztatóvá tette a művet. Nemcsak nevetni lehet, de tanulság is levonható a történetből. A jó győzelme a végén elmaradhatatlan.⁴⁴

Csukás István Kossuth-díjas író, költő írta a színház felkérésére *Az Óriás nyomában* című mesejátékot, melyet Vándorfi László rendezett. A helytörténeti legenda köré szötte az író a mondanivalóját. Az óriás a környéken barangolva teremti meg Ajkát, a Somló hegyet. A mindenkori gyermeknemzedék számára megfogalmazza az író a szülőföldjéhez kötődő identitását, elkötelezettségét. „Olyan örök problémákról is szól, ami kicsit és nagyot, gyereket és felnőttet egyaránt foglalkoztat. Ilyen például a küzdeni akarás, az akadályok legyőzése, vagy az új élet létrehozása a teremtő erő segítségével.”⁴⁵

⁴⁰ Ia: *Csalóka Péter cselei*. In: *Napló*, 2007.03.28. p. 7.

⁴¹ Kellei György: *Párviadal a tallérokért*. In: *Napló*, 2007.08.21. p. 7.

⁴² Kutas Zsófia: *Ősök és sárkányok*. In: *Napló*, 2016.10.14. p. 3.

⁴³ Pannon Várszínház: *Fehérlófia* [online] URL: <https://pannonvarszinhaz.hu/eloadas/80-feherlofia-2008-2009> (letöltve: 2023.04.12)

⁴⁴ Kutas Zsófia: *Ősök és sárkányok*. In: *Napló*, 2016.10.14. p.3.

⁴⁵ Garami Erika: *Csukás István premierje*. [online] URL: <https://hir.ma/kult/csukas-istvan-premierje/185404> (letöltve: 2023.04.12)

2004. október 15-én Balatonfüzfőn mutatták be Csukás István Kossuth-díjas író *Utazás a szempillám mögött* című zenés mesejátékát a Pannon Várszínház művészei. A művet korábban tizenhatévvel ezelőtt láthatták a nézők Veszprémben. A mű tanulsága, hogy soha ne hazudjunk, mert mindig az egyenes út a legjobb. A mű érdekessége, hogy Oravecz Edit, aki most a Hangyát alakítja, tizenhat évvel ezelőtt Lackó szerepében volt látható. Az előadás gyermekművésze Jurics András, aki profiként táncol, énekel és játszik a színpadon. Fontosnak tartom azt is megemlíteni, hogy az összes figurát négy művész játssza el. A koreográfia látványos világot varázsol elénk, nézők elé. A színpadi látvány és a mondanivaló egyformán jelen van az előadásban.⁴⁶

2015. október 21-én Keresztesi László ötletei alapján a Pannon Várszínház művészei a *Mesevarázs* zenés mesejátékot játszották, amely egy interaktív darab a gyerekek bevonásával. Olyan fantáziadús színdarab kerül megrendezésre, ahol a felnőttek sem unatkoztak, mert olyan poénok vannak benne, amin minden korosztály jól tud szórakozni.⁴⁷

A „*Hattyúcskák tava*” egy táncos mesejáték, a kortárs mozgásművészet és a klasszikus balett elemeit is felvonultató produkció, melyben a tánc, ének, játék egyaránt szerepet kap. Krámer György rendező-koreográfus az óvodás gyermekek számára érthető formában fogalmazta meg a szöveget. A tánccal sok érzelm, történet megfogalmazható. A Hattyúk tava a balettirodalom egyik legszebb műve Odette, a fehér hattyúvá varázsolt lány önfeláldozásról. Odette és a herceg szerelme elevenedik meg a történetben, melyben a táncot szöveggel kísérik a színészek.⁴⁸

2006. július 11-én a Pannon Várszínház bemutatta „*A dzsungel könyve*” című musicalt. A népszerű musical az emberi társadalmunk tükörképét értelmezi. Ebben a valóságban emberi tulajdonságokkal felruházott emberi vadak létük jobbik felét képviselik.⁴⁹ Olyan egyszerű kérdésekre keresi a válasz a történet mondanivalója, mint: „Kik vagyunk mi valójában? Emberek vagy állatok? Hova tartozunk, kikkel vállalunk közösséget? Ma ember embernek a farkasa, mindenki küzd valakivel, báránybőrbe bújó farkasokkal élünk együtt. Megsebeznek, megbántanak minket. Olyan világban élünk, ahol lassan az ember válik, állattá., az ember a gonosz, a kegyetlen, ennek ellenére kell valamim, ami az ember emberségét megőrzi.” A dalok, a szövegek csipkelődő, gigantikus szövegpoénokkal és kiemelkedő zenei paródiákkal valósul meg. Negyvenhatan szerepeltek a musical előadásban több szerepben feltűnve.⁵⁰ 2006. október

⁴⁶ Kutasi Zsófia: *Jó barátokkal a pillák mögött*. In: *Napló*, 2004.10.15. p. 7.

⁴⁷ Szám Dorottya: *Mese meglepetésekkel*. In: *Napló*, 2015.10.21. p. 2.

⁴⁸ Kutasi Zsófia: *Hattyúcskák tava*. In: *Napló*, 2015.06.03. p.7.

⁴⁹ *A dzsungel könyve* [online] URL: <https://pannonvarszinhaz.hu/eloadas/25-a-dzsungel-konyve> (letöltve: 2023. március 28.)

⁵⁰ Ia: *Egy vérből való vagyunk*. In: *Napló*, 2006.07.11. p. 7.

14-én a Séd Filmszínházban is előadták a musicalt⁵¹, majd a veszprémi várban, a közgazdasági iskola udvarán a premiért láthatták a nézők.⁵²

A világhírű musicalt, „*Az Oliver*” című darabot Vándorfi László rendezte. Színes kavargó színpadkép jellemzi az előadást, a színészi alakítások szórakoztató előadást varázsolnak élénk.⁵³

A főszereplő Horváth Bence hitelesen játszotta a szerepét, és magával ragadta a nézőt, abba a kegyetlen világba, amibe a történet játszódott.⁵⁴ A slágerekben gazdag, látványos síró-nevető színházi produkcióban harminc gyermek szerepelt, kitűnő alakítással és hitelességgel.⁵⁵

2009 május 05-én Egyed Brigitta rendezte az „*Ágacska*” című zenés - táncos mesejátékot, amit korábban Csukás István írt. Egyed Brigittának ez volt az első rendezése, melyben Ágacsát Stefancsik Annamária alakítja.⁵⁶ A gyerekdarab jelmezei élénk, feltűnő színűek voltak, mókásan mutatták be az egyes szereplők jellegzetes karaktereit. A mesejátékot különleges dalokkal tették szórakoztatóvá a gyermekek számára. A koreográfiával olyan mozgásokat láthattunk a színpadon, amire mindenki ráismerhetett. A mű tanulság az, hogy hibainkkal együtt is szerethető mindenki, a boldogság nem a tökéletességen múlik.

Egyed Brigitta rendezte 2009. november 12-én a Pannon Várszínházban a „*Játsszunk most együtt*” című zenés bohócparádét. Ez a mű Vándorfi László szemléletén felnőtt „egyedbrigittás” világ. A cirkusz világába röppenti a gyermeknézőket, amely rendkívül látványos. A színészek a harsány színészi játékkal, előadásmóddal tartják fenn a gyermekek figyelmét. A szereplők a nézőket is bevonják az előadásba, kérdeznak tőlük és felhívják őket a színpadra. A felvonások lezárása egy különleges zene, mely kicsit eltér, de nagy hatással bír a darabban.⁵⁷ Látványos előadást hozott létre a rendező, amin sokat lehet nevetni és a gyerekek is bekapcsolódhatnak a játékba. Az előadás előtt Brigitta felkeresett több cirkuszi előadást és az interneten is utánanézett a témának, hogy minél hitelesebb legyen az előadás.⁵⁸

2007. június 17-én „*A padlás*” című családi előadást láthattuk Vándorfi László rendezésében. A Padlás musicaljét Presser Gábor és Dusán Sztevanovity dalaival hallhatjuk. A játék helyszíne a padlás, amely rejtélyes a szellemek feltűnése végett. A zenés játékban a színházlátogató

⁵¹ la: *A dzsungel könyve a kőszínházban is.* In: *Napló*, 2006.10.14. p. 11.

⁵² la: *A dzsungel törvényei.* In: *Napló*, 2006.07.06. p.7.

⁵³ Kellei György: *A végig megőrzött jóság.* In: *Napló*, 2007.08.24. p. 7.

⁵⁴ Takács Flóra: *A gyermek szívvel játszik.* In: *Napló*, 2008.02.05. p. 8.

⁵⁵ Pannon Várszínház: *Oliver* [online] <https://pannonvarszinhaz.hu/eloadas/109-oliver-2007-2008> (letöltve: 2023.04.12)

⁵⁶ Révész Erika: *Szeretem ezeket a fiatalokat.* In: *Megyei Körkép*, 2009.04.05. p. 3.

⁵⁷ Gaál Julianna: *Cirkuszi játékok.* In: *Napló*, 2009.11.26. p. 7.

⁵⁸ Matolcsi Renáta: *Interaktív színház gyerekeknek.* In: *Megyei Tükör*, 2009.11.15. p. 5.

különleges kettősséggel találkozhat, ez a valóság- álom és múlt-jelen. Mesés elemek, csodák, időbeli utazások, szellemek kísérik végig a történetet.⁵⁹ A helyi lap kritikája dicsérte a rendezést, a díszletet, a koreográfiát, viszont az énektudást és a színészi teljesítményt nem, csupán néhány színész teljesítményével voltak elégedettek. Ennek ellenére nagy közönségsikere volt az előadásnak.⁶⁰

2011. március 31-én mutatták be a „*Mesebolt*” című zenés mesejátékot Egyed Brigitta rendezésében. Négy szereplős, a magyar népmesék világát idéző vidám játék. A cselekmény menetét a nézőközönség is befolyásolja, irányítja bizonyos pontokon. Egy kalandos történet egy kislányról, aki Meseváros színes és izgalmas világába csöppen. „Magányos cica, gyáva herceg, dadogós kalóz, undok törpe és egy rettenthetetlen varázsló. Hogy mi sül ki ebből? Lépj be a Meseboltba! Egy mesetallér fejében megtudod! A kérdés csak az, hogy álom vagy valóság...?”⁶¹

A Pannon Várszínház műsor listáján maradt előadások között szerepel a *Dzsungel könyve*, melyet 2006 óta minden évben vetítenek. Nyáron a szabadtéri színpadokon ez az előadás nagy sikert aratott mind a gyermekek, mind a felnőttek körében. Izgalmas, szép zenei világot varázsol elénk a rendező, sok humorral fűszerezve.

A Hangvillában bemutatott *Mazsola és Tádé* zenés bábjátéka iránt nagy szeretettel érdeklődnek a gyermekes szülők, mely előadás 2-7 éves korig felhőtlen szórakozást nyújt. Több helyszínre ellátogat a társulat ezzel az előadással. Kedves, barátságos bábokkal varázsolják el a gyermekeket.

A 2019/2020-as évadban a *Péter és a farkast* állították színpadra, melyben a hangszerek jelenítik meg az állatokat vagy személyeket. A gyermekek a fa fűvós hangszerekkel ismerkedhetnek meg, mégpedig úgy, hogy a történetből a legfontosabb szereplőket, mint például Pétert, a Nagyapót, a farkast, a madarat, a macskát, a kacsát meg tudják különböztetni, melyben segít a történetet, jeleneteket árnyaló digitális illusztráció is.

Nagyon fontos törekvése a Pannon Várszínháznak az ősbemutatók számának növelése, mellyel támogatja a magyar nyelvű darabok létrejöttét és az írókat. Ilyen a „Száll az ének” musical előadás. Fontos a színháznak, hogy az ősbemutatókat több helyszínen is előadják, ezzel

⁵⁹ PLT: *Játék a rejtélyes padláson*. In: *Napló*, 2007.06.11. p. 7.

⁶⁰ Üveges Sándor: *Jó és rossz között a Padlás*. In: *Napló*, 1999.10.04. p. 9.

⁶¹ *Mesebolt* [online] URL: <https://pannonvarszinhaz.hu/eloadas/75-mesebolt-2010-2011> (letöltve: 2023. március 28.)

tisztelegnek a támogatók előtt és törekednek arra, hogy mindig finomítsák az előadást a közönség reakciója alapján.

Nagy öröm az alkotóknak, ha olyan darab születik, amit hosszú évekig műsoron tudnak tartani, mert érdeklődés van rá. A rendezés és az előadás minősége határozza azt meg, miből válik valamiből sikerdarab. Mindegyik színházi társulatnak megvan az a védjegye, ami által az ő darabjuk jobban tetszik a közönségnek. Ilyen sikerdarab a Pannon Várszínháznál a „Pál utcai fiúk”.⁶²

Balla Emőke a Pannon Várszínház alakulása óta állandó színikritikusa a Veszprémi Napló című újságnak, a helyben élő közönséget foglalkoztató kérdéseket próbálja leírni cikkeiben és azokra keresi a válaszokat. Balla Emőke krónikájából tudjuk meg azt is, hogy Vándorfi Lászlónak pályája során többször kellett szinte a padlóról felállnia, és úgy tűnik, nem adja fel: 'Emberi kötelezettségem, hogy felálljak és menjek tovább.'⁶³

Pekarek János Vándorfi szerelemszínháza című írásából megtudtuk, hogy Vándorfi László soha nem tudott megmaradni ültő helyén, mindig kísérletező kedvéről volt híres. Egy gondolat, amit a saját színházszeretetéről és munkásságáról megfogalmazott: „Abban bízom, hogy ebben a világban, amiben mindent fröccsé hígítanak, még akadnak olyan emberek, akik a tiszta, jó bort szeretik! -mondja Vándorfi László”⁶⁴

⁶² Hekler Melinda: Kasszasiker[online] URL: <https://kortarsonline.hu/general/szinhaz-kasszasiker.html> (letöltve: 2023. március 28.)

⁶³ Balla Emőke: Nem kaptunk fanyalgó kritikákat. In: Napló, 2002.07.03. p. 8.

⁶⁴ Pekarek János: Vándorfi szerelemszínháza. In: Népszabadság, 2001.10.09. p. 13.

4. A CSUDABOGARAK (2012/2013) CÍMŰ ELŐADÁS ELEMZÉSE

4.1. A történet leírása

Rövidesen felcsendülnek, kigyúlnak a fények és tücsök ciripelést hallunk: „mi vagyunk a zsoldosok, gyűjtögetjük a magot”. Dobpergésre, szervezeten a parancsnok után bevonulnak a katona hangyák. A királynénak hódolnak. A hangyák a zsoldosokat testesítik meg, akik egy hangyaként helytállnak. „Egy hangya a fegyelmezetlenséget nem engedheti meg. Reggel harcra és ugrásra késznek kell lenni, hogy megvédjék a Királynét a kemotoksztól.” Mindenki szót fogad és fegyelmezetten viselkedik, kivéve a 312-es közlegényt, de bocsánatot kér társaitól. Teljesen fordítva teljesíti a parancsot. Kedves a többiekkel, de ők kinevetik. Azt mondja a parancsnok a 213-as közlegénynek: „ne szólózzon, ez nem a tücsök sztár csináló.” A parancsnok azt mondja: „szerencsétlen Paprika Jancsi”. Az őrnagy nem engedi, hogy pojját csináljon belőle a hangya közlegény. Elküldi a többieket a parancsnok, elmondja neki, hogy nem mondja meg a királynőnek az incidenst. Az Éjszakai őrbódéba küldi, és kíváncsi a parancsnok, hogy milyen bátor lesz. Azonosítatlan tárgyat talál, ezáltal parancsmegszegést követ el a katona. Az ítéletet meghozták: a 213-as közlegény ítélete száműzetés. A boly területére belépni a közlegénynek tilos. Egyedül maradt a boly területén kívül. Szegény, mit kezd majd egyedül? A végére sikerül bebizonyítania, hogy ártatlan.⁶⁵

A közlegény magával vitte az azonosítatlan tárgyat. Egy sorstalan sáskával találkozik, aki nem tudja ki, elfelejtett minden emléket, ő Anonymus. Egy duda hangját halljuk és egy roller berobog egy katicabogár. A hangya közlegény és Anonymus elkezd énekelni: „Katalinka, szállj el! Jönnek a törökök; Sós kútba tesznek, Onnan is kivesznek;” Olyan vicces és laza volt a katica. Próbál undok és félelmetesnek tűnni a többiek szemében. Katt Ica a neve a katicabogárnak, aki nem szereti, ha kinevetik, de valahogy csak csatlakozik a másik két bogárhoz, hogy kalandot keresés közben rájöjjenek az azonosítatlan tárgy nevére. Utuk során találkoznak egy bebábozódott pillangóval Pán Pillával. Katt Ica itt is viccelődik és csipkelődik a művésznővel és elkezd csúfolni, hogy Liberós pillangó. Négyen vágnak tovább az útnak, miközben egy ganalytúró bogárral találkoznak, Turi Rudival. Vicces karakter, olyanokat mond, hogy a gyermekek azonnal elkezdtek nevetni „Csitu van, nyugi van.”- volt a válasza a nézőtérén lévő gyermeki nevetésre. Turi Rudi elvette a hangya közlegény kezéből az azonosítatlan repülő

⁶⁵ Részlet a *Csudabogarak* című előadás szövegkönyvéből.

tárgyat. „Nyugi kispajtás, ami a platón van, az az enyém jó, viszem a méhbe.” Élelmes kis gyűjtögetővel van dolguk, de ő tud nekik segíteni kideríteni a tárgy mivoltát. Elindultak közösen így öten. Óriásnyomokat látnak, ebből sejtik, hogy az óriás közelében vannak. Furcsa hangok hallatszanak. Félelem, ijedség az arcokon, látszik, hogy nem tudják, mire számítsanak. „Újabb becsapódás” - kiabálják. Az óriás iszik, lehet hallani, hogy nyeli a nagy kortyokat. ”Glu, glu, glu.” A ganalytúró bogár rájött, hogy egy kupak az, amit találtak. A közlegény nem hiszi el, hogy egy kupak változtatta meg az életét. Az óriás mindent eldobál az erdőben, amire nincs szüksége. Az óriás maga az ember. Az emberek nagyobbak a bogaraknál, ezért így szimbolizálja az író a történetben az állatokat, a Csudabogarakat és az emberi lényt. Eldobott szemét miatt üzték el a hangyatársai a közlegényt. Most pedig ő hagyja cserben az újonnan szerzett barátokat, hogy visszasíesszen tisztáznia magát a hangyatársai előtt. Úgy gondolja, hogy a többiek soha nem fognak neki hinni. Rájött, hogy az újonnan szerzett barátok, akikre számíthat, egy igazi csapat, ahol volt helye a közlegénynek. Visszasiet inkább hozzájuk, mint az övéihez, örökre elválaszthatatlanok és igazi jóbarátok a „Csudabogarak”. A közös élmény, az ének, a produkció jóbarátokká tette őket.⁶⁶

2. kép
213-as közlegény

3. kép
Hadmagy és a hangyák

4. kép
A Csudabogarak, finálé

4.2. A történet alapkönfliktusainak bemutatása

A szereplők akaratait említeném meg az előadás összeütközéses jeleneteinek bemutatásával. A történet ilyen jellegű jeleneteiben érezhető a feszültség a színpadon.

Az egyik alapkönfliktus abban a jelenetben körvonalazódik, amikor azt mondja a parancsnok a 213-as közlegénynek: „ne szólózzon, ez nem a tücsök sztárcsináló.” A parancsnok azt mondja:

⁶⁶ Részlet a Csudabogarak című előadás szövegkönyvéből.

„szerencsétlen Paprika Jancsi”. Az őrnagy nem engedi, hogy pojácát csináljon belőle a hangya közlegény.

A hangya közlegény és Anonymus elkezd énekelni: „Katalinka, szállj el! Jönnek a törökök; Sós kútba tesznek, Onnan is kivesznek.” Ebben a jelenetben vicces és laza is volt egyszerre a katica. Próbált undoknak és félelmetesnek tűnni a többiek szemében, hogy féljenek tőle. Egy bebábozódott pillangóval, Pán Pillával találkoztak. Katt Ica itt is viccelődik és csipkelődik a művésznővel és elkezd csúfolni, hogy Liberós pillangó. Turi Rudi elvette a hangya közlegény kezéből az azonosítatlan repülő tárgyat, a következő szöveg kíséretében: „Nyugi kispajtás, ami a platón van, az az enyém jó, viszem a méhbe.”⁶⁷ Én ezeket a jeleneteket a mellékkonfliktusok közé sorolnám.

Fordulópont akkor következik be, amikor az óriással találkoznak. Furcsa hangok hallatszanak, félelem, ijedség az arcokon. Az óriás iszik, hallani, ahogy nyeli a nagy kortyokat: ”Glu, glu, glu.”

A közlegény sértő szavakkal illeti barátait: „Tinektek könnyű, ti csak magatokkal törődtök”. A társainak rosszul esik, hogy el akar menni: ”azt mondtad, egy csapat vagyunk és szükség van ránk”. A barátait elhagyott hangya időközben rájön, hogy rosszul döntött és siet vissza hozzájuk.

A feszültség az azonosítatlan tárgy becsapódásával fokozódik, mely hanggal és fényjátékkal párosul. Parancsmegszegést követ el a katona. Az ítéletet meghozták: a 213-as közlegény ítélete száműzetés. A boly területére belépni a közlegénynek tilos. Egyedül maradt a boly területén kívül. Szegény, mit kezd majd egyedül?

4.3. Az előadás bemutatása

A Csudabogarak egy zenés mesejáték, melyet Szakács Krisztina és Egyed Brigitta írt. Egyed Brigitta 2013-ban a Veszprém Vármegye Hírportálján⁶⁸ hangsúlyozta, hogy az alkotófolyamat során „mindig alkalmazkodni kell a gyermekekhez. Ami állandó, az a folyamatos mozgás, ahhoz, hogy a kicsik figyelmét lekössék, a darab valamelyik szereplőjének mozognia kell.” Mivel gyermekdarab, ezért nagyon fontos, hogy a kisebbek, az óvodás korúak is megértsék,

⁶⁷ Részlet a Csudabogarak című előadás szövegkönyvéből.

⁶⁸ Csivir-Csavar: utazás Taram tündér kertjébe [online] URL: <https://www.veol.hu/kultura/2013/11/utazas-a-tunder-kertjeben> (letöltve: 2023. március 28.)

mivel fantáziaviláguk nagy, ezzel nincs problémájuk. Egyed Brigitta zseniális író és a darabban is szerepel. A Veszprém Megyei Hírportál 2016.08.15-én megjelenő kultúra rovatának cikkéből az alábbi emelném ki az előadással kapcsolatban: „Egyed Brigitta színész az utcán szinte beleolvad a szürke tömegbe, azonban aki látta már színpadon, biztosan nem felejtí el. A mindig szerény, ámde kivételes tehetségű művész a Szép alak című, Diák Oscar-díjra jelölt filmben alakítja a főszerepet, a bemutató óta pedig több filmes felkérést is kapott.”⁶⁹

Saját magáról a következőképpen nyilatkozott: „Jó volt az itt eltöltött tíz év, rengeteget tanultam, többek között arról, mi az a kemény munka, emellett rendezhettem is, sokat köszönhetek Vándorfi László igazgatónak”⁷⁰

A mesejáték főszereplői: Szelle Dávid (213-as közlegény), Zayzon Csaba (Anonymus / Hangynagy), Pap Livia (Katt Ica / Közlegény), Kovács Ágnes Magdolna (Pán Pilla / Közlegény), Egyed Brigitta (Túri Rudi / Közlegény)

További alkotók:

Írták: Szakács Krisztina, Egyed Brigitta

Zene, hangszerelés: Süle Zsolt, Kovács Károly

Dalszövegek: Szakács Krisztina

Jelmez: Justin Júlia

Fénytechnikus: Kovács Szabolcs

Hangtechnikus: Herczeg Róbert

A Pannon Várszínház Veszprémbe lévő fiatal színészei játékos könnyedséggel játszották el a darabot a város közönségének a 2013. április 15-én tartott bemutató előadáson. Ősbemutatónak számított, mivel a Pannon Várszínháznak írták a szerzők, és itt játszották először a színészek. Később a PannON OtthON facebook oldalán is látható volt felvételtől 2020 november 25-én, majd ezután több alkalommal ugyanezen formában. A PannON OtthONt a covid miatt alkották meg, s a hozzá szervesen kapcsolódó PannOn videó sorozatot is. A kedvelt előadásait népszerűsítették a facebook oldalukon, ahogy sok más színház is tette, azért, hogy a közönségük ezen a felületen továbbra is tudjon előadásokat nézni.

⁶⁹ Egyed Brigitta: *A Jóisten a kezében tartott* [online] URL: <https://www.veol.hu/kultura/2016/08/egyed-brigitta-a-joisten-a-kezeben-tartott> (letöltve: 2023. március 28.)

⁷⁰ Egyed Brigitta: *A Jóisten a kezében tartott* [online] URL: <https://www.veol.hu/kultura/2016/08/egyed-brigitta-a-joisten-a-kezeben-tartott> (letöltve: 2023. március 28.)

4.4. A színházi előadás elemzése

4.4.1. Az előadásról, a színházi jelrendszerről globálisan

Az előadás stílusa

Számomra az előadás egy rendkívüli, igazi baráti csapatról szól, akik jóban-rosszban egymás mellé állnak. Mindegy, ki milyen, ha az ember szeret valakit, akkor úgy fogadja el, ahogy van. És nem akarja megváltoztatni. Az előadásban nagy hangsúlyt kap a hős kiszolgáltatottsága, érzelmeinek, szenvedélyeinek fontossága és a cél, amiért harcol, hogy elfogadják, szeressék. Egy rendezett világot láthatunk a történet elején, ahol rend és fegyelem van. Mindennek úgy kell történnie, ahogy az le van írva. Mi van akkor, ha valami nem úgy sül el, ahogy szeretnénk? A döntéseinkért felelősséget kell vállalni, de sokszor a rossz döntések egy jobb jövőt és a történet esetében sok új barátot hoznak. Fontos az ember életében a barát, főleg, ha nem egy van, hanem több. A Csudabogarakban a hangyaközlegénynek igaz barátai lesznek, ezek az egytől-egyig különleges bogarak. A katonai szolgálat alatt nem lehetett ilyet látni, ott nem álltak ki mellette úgy, ahogy egy igaz barátért kiáll az ember. Fontos, hogy a színészek a nézőknek játszanak és hatni kívánnak a közönségükre.

A rendezői koncepció

Felkeltette az érdeklődésünket a rendezői koncepció. Fontos mozzanata az előadásnak a bekövetkező katarzis, és a kíváncsi várakozás a válaszra, hogy mi lehet az idegen tárgy és mi lesz a jelentősége a történetben. Rengeteg mondanivaló fogalmazódott meg bennünk, már ahogy az előadás elkezdődött. A mondanivaló egy és ugyanaz, ha valaki kicsit másabb, mint a többi, attól még szerethető. A rendezői elképzelésnek, a zenés mesejáték jeleneteinek színtere szinte kizárólag az a köztér, ahol a történet játszódik, ahol kegyes jóindulatának vagy gonosz kedvének kiszolgáltatva láthatjuk a Csudabogarakat. A titokzatos égből pottyant idegen rejtélyes világa, lélektani remeklése domináns színe az egész történetnek. A színészi kiteljesedéssel lehet teljes egy mű.

4.4.2. A rendezés esztétikai elvei

Stilizált színházi jelek

A beszéd, a mozgás, a díszlet és a jelmez a legapróbb részletekig a valóságot utánozza a történetben, de az ábrázolásmód lényegesen eltér a valóságostól. Ezek az összetevők beépülnek

az előadásba, és az egészét áthatják. Stilizált színpadi mozgásnak gondolom, ha például táncgal, koreografált mozgással, ismétlődő mozgással folytatódik a történet.

Hangsúlyos jelek

A zene, a zaj, a zörejei számomra hangsúlyosabbak voltak a zenés mesejátékban, hiszen zenés játék, amelyben a zenének (binnen az énekelt és hangszeres részeknek) dramaturgiai funkciója is van. Nagy játéktér volt a rendezőnek, hogy milyen típusú világot hozzon létre egy-egy jelenetnek a közönségnek. Tetszett, hogy mindegyik szereplő énekelt és táncolt a karakterének megfelelően. A gyermekekben sok jelenet keltett várakozó hatást és meglepődést, hiszen több esetben nem látjuk, nem halljuk előre, hogy mi fog történni, arról sincs fogalmunk, hogy történik-e egyáltalán valami majd. A jelenet magára vonja a figyelmet, a vele együtt megszólaló hang a háttérbe húzódik bizonyos esetekben, de elég összetett zenés mesejátékot láttunk.

A nyelvi, vizuális utalások fontossága

Fontos, hogy a rövid tömondatokat is értsék a gyerekek, gondolkodásra készítse őket és a tudatos, igényes szóképletet is tudják használni és megérteni, ami a színpadon folyik, hiszen az ő korosztályuknak íródott. Biztos van olyan jelenet, amit sehogyan nem fog érteni egy ilyen korú gyermek, de valamilyen szinten elgondolkodik rajta. A színpadra tervezett szöveg, azaz forgatókönyv alapján került megrendezésre a darab, a szövegnek végig fontos szerepe volt a darab üzeneteinek közvetítésében. A gyerekek egyes jelenetekben szavak nélkül is megértik a cselekvéseket, amelyeket a színészek inkább mozdulataikkal, mimikájukkal jelenítenek meg. Nagyon látványos rész a végén az óriás jelenet, amikor a Csudabogarak meglátják őt.

4.4.3. A történet értelmezése - Dramaturgiai változtatások

Az előadás egy zenés színjáték, melyet zenével és táncgal kombinálnak. Maga az előadás és az írott mű viszonya egyértelmű, hiszen az alkotók tartották magukat a forgatókönyvhöz. Az előadás óvodás korú gyermekeknek ajánlott, illetve kisebb gyermekeknek és szüleiknek, hiszen a darab fókuszában az adott korosztály számára érdekes kérdések, problémák fogalmazódnak meg. 60 perc hosszúságú színházi előadásról van szó. Az előadás megszakítás nélküli, zárt egységet alkot, melyben öt színész volt jelen és mindenki két szerepben. Egyszer hangya parancsnok és közlegények szerepében, máskor pedig különböző bogarak szerepében tűntek fel a színészek. Egy állandó szerep a 213-as közlegény, aki mindvégig ugyanabban a szerepben volt. A szerepek elhagyását nem lehetett észrevenni, hiszen amíg a 213-as közlegény volt a

színpadon, addig a többieknek volt idejük átöltözni. Csudaszép kis bogarak lettek. Az előadásnál fontos momentum, hogy ki hol helyezkedik el a térben, milyen eszközök-kellékek tűnnek fel az előadás folyamán.

4.4.4. A színpadkép

Térszervezés

A szereplők térbeli elhelyezkedése mindig kifejezte viszonyrendszerüket, jelenetbeli pozíciójukat, szerepüket. Én szeretem a szimmetrikus dolgokat, ezt láttam a színpadon is. A szereplők szimmetrikusan álltak a táncnál és az ének résznél. A teret a lehető legjobban kihasználták, de bizonyos esetekben megtörték növényzettel, emelvénnyel. A színpad nyitott tér színpad volt.

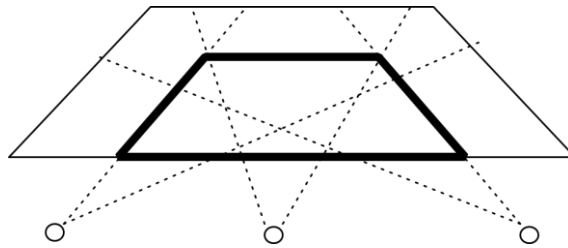
A színpadi tér és a látvány

A színpadon a merőleges mozgást helyezték előtérbe a legtöbb jelenetben. A párhuzamos irányú mozgást is láthattunk, amikor a színészek együtt táncoltak a közönséggel szemben. Az átlós irányú mozgások közül a jobb hátsó és a bal elülső térnegyedek közötti irány is szembetűnő voltak a jeleneteknél, főleg mikor bejöttek újra a színpadra, illetve mikor távoztak egy-egy jelenetből. A tér határait például a Csudabogarakban emelvénnyel és növényekkel törték meg, de ennek ellenére a színpadot be kell járni, a teret ki kell használni. A legfontosabb történések elöl és középen játszódnak, melyekre a hangokkal és fényekkel is felhívják a nézők figyelmét.

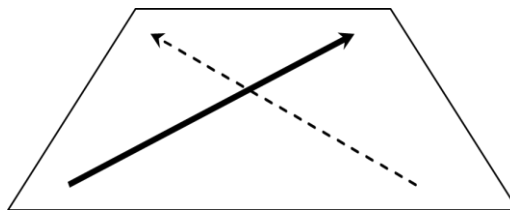
5. kép
Idegen tárgy

6. kép
Színpad mozgás

7. kép
Átlós irányú mozgás

A Vándorfi László által vezetett Pannon Várszínház a Hangvillába költözés óta megjelenésében és technikai lehetőségeiben is modern épületbe költözött, az új épület is olyan produkciók színpadra állítását ösztönzi, amelyek a látványtervezésben is minőségi ugrást jelentenek a korábbiakhoz képest. A Csudabogarak című előadás megfelel ezen kívánalmaknak.

Az előadás díszlete és kellékei

Az előadásban egyes jeleneteiben a realiztikus díszletezés figyelhető meg, mely a bogarak valóságos közegére utal, de én a stilizált ábrázolásmódot is felfedezni vélem, hiszen a csudabogarak esetében nem teljesen úgy néztek ki, ahogy a valóságban látjuk a bogarakat, mivel szárnyaik nem voltak, illetve több lábuk sem, ezért gondolom, hogy lényegesen eltér a valóságtól.

A terem, a terek, a díszlet ötletes használatának köszönhetően a gyermekek közvetlen “érzelmi kapcsolatba” kerülnek a darabbal, a karakterekkel, ezáltal azonosulhatnak a szereplőkkel.

A Csudabogarakat körülvevő díszlet az előadás alatt nagyon sokszínű, láthatunk gombát, virágot, gumikerékkel körbevett magaslatot, zöld növényzetet és erődöt. Minden jelenet látványterve sokszínű eszköztárral, kreatívan és élvezhetően alakította a színpadképet.

A díszlet szempontjából az egyik legjobban sikerült rész, amikor az idegen azonosítatlan repülő tárgy lezuhant az égből. A színpadon annyi villanás, mozgás, furcsaság történik, hogy egy pillanat alatt, hirtelen sokfelé kell figyelni. A hangok, a fények játéka egyrészt a

figyelemfelkeltést szolgálja, másrészt segíti, orientálja a nézőket, hogy a jelenetek szimbolikus értelmét, hangsúlyait sikeresebben tudják értelmezni.

A színpadi történetekben a kelléknek nagy jelentősége van. Az égből csapódott tárgy meglepetést okozott az előadás alatt, hiszen nemcsak a 213-as közlegény, de a gyerekek sem tudták, mi volt az, ami hirtelen megjelent a színpadon. Azt látták, hogy egy fényes tárgy, de többet nem tudtak. Személyi tárgy, kellék is feltűnt Turi Rudi kezében: egy nagy szemüveg és egy nagy ceruza. További kellékek, amiket megemlítenék: virág, az azonosítatlan tárgy, a robogó. A térben úgy helyezték el a kellékeket, hogy az funkcionáljon az előadás során.

Én úgy gondolnám, hogy az előadás teljesen a 21. századnak megfelelő. Fiatalos, dinamikus és erőteljes előadást mutat. a színészek energikus játékát is érdemes kiemelni.

Jelmez

Két fontos helyszín jelenik meg az előadásban, amely köré két meghatározó jelenetsorozat kapcsolható. Az egyik a helyszínen a hangyacsapat és a hadnagy, a másikon a Csudabogarak találkozása zajlik. A mű hangulata vicces, jókedélyű, ennek megfelelően készültek el a maszkok és a jelmezek. A különböző bogár karaktereket arcfestéssel egészítették ki és szarvakkal, ami a bogarakat jellemzi. A bogarak esetében hiányoltam a szárnyakat, de ha rajtuk lettek volna, akkor nehezebben lehetett volna előadni a zenés mesejátékot.

A pillangó Pán Pilla jelmeze felkeltette a gyermekek érdeklődését, hiszen csillogó, díszes és érdekes is volt egyben. A fején flitterekkel díszített fedő volt. A kecses magas pillangó vágyott a közönségre, a barátokra. Vele szemben a ganalytúró bogár, Turi Rudi egyszerű ruhában volt, de egyből a szívébe zárták a gyerekek a vicces karaktere miatt. Ha a jelmezére gondolok, az nem okozott számomra és a gyerekek számára sem olyan látványt, amire emlékeznék, de a karaktere mindent vitt. Az ötletes ruhákkal az előadás alkotói megtalálják azt az arányt és megvalósítási módot, hogy az az elhangzó szöveget befogadhatóvá, átélhetőbbé tegye és vizuálisan is megerősítse a nézőknek.

Jelmeztervezés

A jelmeztervező a rendezői elképzelés alapján alkotta meg a jelmezeket, a gyermekközönség reakciói alapján ezek az elképzelések igazán jól sikerültek, hiszen a gyerekeknek nagy örömet és jókedvet adtak. A rendező figyelembe vette a művészek alkatát a szereposztás során, s a jelmeztervező is segítette a karakterekhez és a színész alkatához illő viseletek közös kialakítását.

A színek szerepe, rendszere, jelentése

A bogarak a környezetnek megfelelően voltak felöltöztetve, a natúr színek domináltak, melyek az adott mű a *Csudabogarak* színvilágát tükrözte.

A világosítás

A sötét-világos játéka látványos az előadás alatt. A színészek, ha kimennek a színpadról egy jelenet alatt, akkor elsötétülnek picit a fények, ha pedig belépnek, rájuk kerül a reflektorfény. Fejfényeket, pontfényeket és gyengített fényeket figyeltem meg az előadásban. Volt alapvilágítás is a színpad elülső részén, ahol a közlegény leült és elmondta a gyerekeknek az ősi hangya mendemondát. Hatásos színházi hatáselem a jól megválasztott megvilágítás, hiszen, ha egy szereplő beszél, akkor a figyelem rávetődik, fényekkel nagyon szépen ki lehet emelni, hogy ki a figyelem központja. Amikor Katt Ica volt a középpontban, hátul piros fény vetítődött az emelvényre. Fénnyel és még hozzá különböző fényekkel érzékeltetni lehet a darabban a különböző hatásrendszereket. A növényeket is nagyon szépen kiemelték a világos színű fényekkel. A gomba fehér foltjai az előadás alatt bizonyos jeleneteknél világítottak. Anonymus, a sáska, mikor énekelt, a világos fények meleg sárgás fényekké alakultak át. A világosítónak nagyon nagy szerepe van az előadás alatt, fontos itt is a rendezői koncepció.

4.4.5. Játékmód – A színészek játéktípusa

Az előadás alatt végig mosolykeltő érzelmeket láthatunk a színészek arcán, a meglepőt, a furcsát, a kíváncsit, a meglepettet, az érdeklődőt és még sorolhatnám. A színészeknek fontos a néző visszacsatolása, hiszen értük játszanak. A nézők számára a *Csudabogarak* esetében az óvodásoknak fontos az érthető, a befogadható, az izgalmas előadásmód. Vannak olyan részek, melyeket nem értenek, de biztos lenyűgözi őket az előadás.

4.4.6. A zene, a zajok, a csend funkciója, szerepe az előadásban

Színpadi zene:

A zenés-táncos előadásokban a zenének fontos szerepe van. A zajok, illetve a csend mind-mind hatásfokozók lehetnek, nem szabad túlzásba vinni őket, hiszen az ellenkező hatást válthat ki. A gyermekek nem mindig értik, mi miért történik. A zenés mesejáték végén, amikor a barátok együtt énekeltek, egy ideig csönd volt, akkor a szereplők egy társukat mozdulatlanul körbe állták, és jelezték, hogy barátok és tisztelik egymást.

4.4.7. Tempó és időkezelés az előadásban

Az előadásban a jeleneteknek megfelelő tempója volt. Nem volt zavaró a felnőtteknek sem, normál tempót követett. Érdeklődően figyelték a gyerekek a produkciót, nem tartottam vontatottnak. A játékidő 60 perc, ami az óvodásoknak megfelelő hosszúságú.

4.4.8. A nézők

A színházlátogatást lehet ellenőrizni és értékelni a megvalósulás gyakorlatában. Nehéz pontosan megítélni, hogy a színházlátogatás elérte - e a kívánt nevelő, ismeretközvetítő, élményt nyújtó hatást. A gyermekekkel való beszélgetésekből viszont megítélhetjük, hogy jól érezték -e magukat a programon.

Az előadás előtt nem volt elvárásom, hiszen arra gondoltam, gyermek előadásra jöttünk elsősorban. Nekem személy szerint nagyon tetszett és vicces jeleneteket láttam, ami mosolyt csalt több esetben is az arcomra. Tetszett mindegyik szereplő, hiszen olyan természetes és mosolyt keltő alakítást produkáltak. Katt Ica egyik kedvencem volt lazaságával, ahogy viccesen beszélt Pán Pillával. Anonymus mozgása jellegzetes tücsök mozgást imitált, azt nagyon eltalálták. Turi Rudi pedig a maga egyszerűségével és közvetlenségével is el tudja varázsolni a gyerekközönséget adni. Szórakoztató az egész előadás, ugyanakkor gondolkodásra készíti a gyerekeket.

A felcsendülő dallamoknak, daloknak köszönhetően a 4-5 évesek felhőtlenül élvezik a darabot, a nagyobbacsok pedig a szóvicceken kacaghatnak, de a felnőttek sem unatkoznak, hiszen számukra is élvezhető formában, gazdag eszköztárral, színvonalas színpadi játékkal adják elő a színészek a zenés produkciót.

Nézői reakciók

Én kifejezetten élveztem az előadást, megnéztem egyedül és a lányommal is. A harsány érzelmi reakciókat, a helyzetkomikumot, a játékötleteket, a gesztusokat, a mimikát értik a gyermekek, az áthallásos, többértelmű poénokat pedig inkább a felnőttek értékelik. A történetben nem értettem azt, hogy miért szerepel a darabban a kemotoksizáció szó, hiszen a gyermekek ezt nem értik. „Egy hangya a fegyelmezetlenséget nem engedheti meg. Reggel harcra és ugrásra késznek kell lenni, hogy megvédjék a Királynét a kemotoksizációs termeszektől.”⁷¹

⁷¹ Részlet a *Csudabogarak* című előadás szövegkönyvéből.

A színpadi feldolgozásban a Pannon Várszínház erősen épít a különböző képelemekre és a gesztusokra. A színészek a szokatlan, váratlan helyzeteket tartalmazó jeleneteket változatos, gyakran váratlan színpadi hatáselemek kíséretében adják elő - etravagáns jelmezekben - a darabot.

4.4.9. A rendező munkája

Egy korábban, 2018.03.27-én készült interjúban⁷² Egyed Brigitta rendező kiemelte, hogy mindegyik darabbeli társa hátrányos helyzetűnek mondható valamely szerepbeli tulajdonsága vagy helyzete miatt: „Pán Pilla, nem nőttek ki szárnyai és híres énekesnő szeretne lenni, azt hiszi, az operában van, hátrányos helyzetű. A 213-as közlegényt elűzik a hangyatársai, hátrányos helyzetű. Anonymus amnéziás, abszolút hátrányos helyzetű, mert mindent elfelejt. Katt Ica agresszív katicalány, aki azt hiszi, ő itt a király. Turi Rudi azért hátrányos helyzetű, mert bűdös.” Nyakas Krisztina megemlítette ugyanebben az interjúban, hogy azért bogarokról írt, mert korábban írt már madarokról, de bogarokról nem, és szimpatizál velük. Süle Zsolt egy délután alatt megírta a dalokat, mert teljesen át tudta élni a forgatókönyvet.

A Veszprémi Pannon Várszínház évadai alatt (2003-2014) a rendező lehetőséget kapott Vándorfi László igazgatótól és rendezőtől, hogy egymástól teljesen eltérő karaktereket jeleníthessen meg. Az alábbi darabokat rendezte még: Kötélen a Niagara felett (2013/2014), Csivir-csavar, avagy Taram titkos kertje (2013/2014), Csudabogarak (2012/2013), Mesebolt (2010/2011), Játsszunk most együtt (2009/2010), Ágacska (2008/2009)

⁷² *Csudabogarak (Színházi percek)* [online] URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4-R0drLowt0> (letöltve: 2023. március 28.)

5. A KÉRDŐÍVES VIZSGÁLAT

5.1. Az óvodapedagógusok által kitöltött kérdőívek elemzése

A kutatásomhoz negyvenöt kérdőívet sikerült kitöltetnem az óvodapedagógusokkal. A pedagógusok nagyon segítőkészek és közlékenyek voltak.

A kérdések elemzése:

1. Milyen gyakran vesznek részt színházi előadásokon az óvodás korú gyermekek az óvoda szervezésében?

A legnagyobb arányban, 63 %-ban az „évente legalább két alkalommal” választ adták, majd ezt követte 26 %-kal az „évente egyszer” gyakoriságú színházlátogatás. A válaszadók között volt olyan is, aki azt írta, soha. Két válaszadó esetében kaptam azt a választ, hogy nem mentek színházba soha, sajnos az anyagi dolgok miatt nem sikerült nekik eljutni. Azt a következtetést vonom le a válaszok arányaiból, hogy most az óvodapedagógusok a különböző vírusok miatt visszafogták az ilyen jellegű programokat. Sokan voltak betegek, és sajnos nem jött annyi óvodás gyermek össze, hogy több alkalommal tudjanak ilyen programot szervezni. Az látszik a válaszokból, hogy ritkán mennek óvodapedagógus kísérettel. Az óvodapedagógusok nehezebben tudnak egyszerre több gyermekre figyelni egy olyan helyen, ahol a gyermekeknek is minden új és más, mint a megszokott óvodai környezetben. Az óvónénikkal menni más fajta élményt ad, mintha a szülőkkel mennének. Különösen azért is, mert főként a nagycsoportosokat viszik, mivel ők már fogékonyabban ezekre az előadásokra.

8. ábra

2. A színház-, illetve darabválasztást milyen tényezők befolyásolják?

A színház és a darabválasztásnál a legtöbb válasz az előadás látványvilágára érkezett, 51 %-al, huszonhárom szavazattal. A választott darab gazdag látványvilágával az egész óvodai közönségnek maradandó élményt nyújtanak. Az előadásban szereplő színészek fontosságát 24%-ban, tizenegyen jelölték be a válaszadók. A színészek küldetése, hogy az óvodás gyermekek találkozhassanak a színházkultúrával, fontos, hogy megmutassák nekik és megszerettessék velük ezt a csodálatos világot. Az előadás műfajára érkezett a második legtöbb szavazat. Az látszik, hogy az óvodapedagógusok tudják, hogy az óvodásoknak milyen műfaj való és mit értenek meg. A nagycsoportosoknak előtte mindig beszélnek a megnézendő előadásról, hogy felkészítsék őket az előadásra.

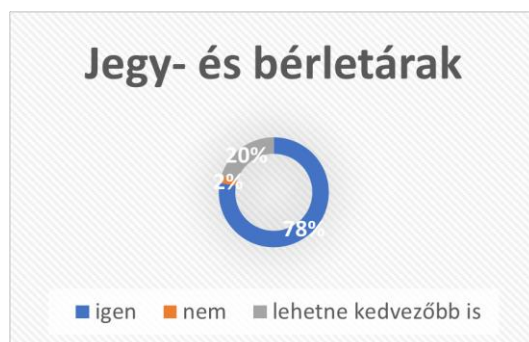
9. ábra

3. A jegy- és bérletárak megfizethetők -e a szülőknek?

A jegy- és bérletárak megfizethetők a szülőknek, mondják az óvodapedagógusok 78 %-ban, harmincötön, néhányan írták csak azt, hogy lehetne kedvezőbb ez a szám (20 %). Ebben az esetben azt a következtetést vonom le, hogy az árak nem szálltak el annyira a gyerekelőadások esetében, hogy ne lehetne kifizetni egy évben néhány alkalommal. Persze van mindig sajnos szegényebb körülmények között élő gyermek, akik szüleinek nehézséget okoz, ez válaszban egy fő, azaz 2 %.

10. ábra

4. A legközelebbi színház milyen távol van a lakhelytől?

A megkérdezettek körében a legtöbben a fél óra távolságot jelölték be a lakhely és a színház között. A második helyen a több mint fél óra szerepelt. Vidéki óvodák körében került kitöltésre a kérdőív, ez ezért alakult így ki. Az látszik, hogy annak nincs akadálya, ha valamelyik óvoda szervez színházlátogatást, az utazás hossza nem feltétlen mérvadó.

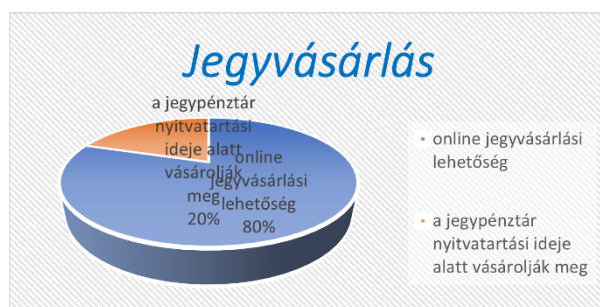
11. ábra

5. Milyen típusú jegyvásárlással élnek?

Az óvodapedagógusok többsége, 80 %-a az online jegyvásárlást helyezi előtérbe. Kevesebben jelezték azt a megoldást, hogy személyesen bemennek a jegyirodába nyitvatartási idő alatt. Azt a következtetést vonom le ebből, hogy mivel jelentős részben kistélepusú óvodákról van szó, nehézséget okoz a vásárlás megoldása. Egyszerűbb interneten megrendelni. Az időpontot és az ülőhelyeket is ki lehet választani a neten, mely megkönnyíti a mindennapokat. Az látszik, hogy bármikor elérhető a foglalás, és nem kell a nyitvatartási időt figyelni sem, hiszen weboldalról bármikor kiválaszthatjuk az éppen aktuális előadást.

12. ábra

6. Mennyire fontos a technikai felszereltség, a kényelmes ülések, az esztétikus berendezés?

A technikai felszereltséget, a kényelmes üléseket és az esztétikus berendezéseket 21 fő, azaz a válaszadók 47 %-a jónak ítélte, másodikként pedig a közepesnek fontos válasz érkezett 29 %-ban, 13 válasszal. Azt feltételezem, hogy ezek a válaszok azért érkeztek ilyen arányban, mert vannak más fontos dolgok is, mint a kérdésben szereplő válaszlehetőségek. Véleményem szerint a technikai felszereltség, a kommunikációs eszközök és az esztétikus berendezés egy előadásnál, mind esztétikailag, mind technikailag kulcsfontosságú. A technika a látványvilágot jeleníti meg, mely motiválja a gyermekeket, hogy figyeljenek a külső tényezőkre. A kényelmes ülés is fontos, de szerintem nem feltétlen ez a mérvadó egy előadásnál. Amit szemmel látunk, az előtérbe kerül. Ha gyermeki szemmel nézzük az előadást, akkor az a fontos egy gyereknek, amit átél.

13. ábra

7. Mennyire fontosak, figyelemfelkeltőek a gyermekek számára egy előadásban a látványelemek? (jelmez, díszlet, fény- és hangtechnika)

Az adatok azt mutatják 32 válasszal, 71 %-ban, hogy nagyon fontos a jelmez, a díszlet, a fény és hangtechnika. Az óvodapedagógusok úgy ítélték meg, hogy ezáltal az óvodásokat jobban le tudják kötni a színészek az előadások alatt, mivel ezek figyelemfelhívó elemek és jobban odafigyelnek. Ez szerintem is erős érv és én is úgy gondolom, nagy jelentősége van a látványelemeknek és a megfelelő hangtechnikának. A vizuális üzenetekkel kifejezhetünk gondolatot és érzést, az üzenetek árnyalói lehetnek a színek, a fények és a formák. A vizuális kommunikációban a hang, a zaj is megjelenik és a fényviszonyokon belül a túl kevés vagy a túl sok fénynek is jelentősége van. Az látszik, hogy a közvetítő közeg lehet bármi, ami látványt hordoz vagy látványként jelenik meg, ezek például az emberi test, vagy az állat és a növény bőrbe bújt emberi test. A képhatásnak, a látványnak több jelentése lehet.

A válaszadók 27 %-a gondolta, hogy jó és fontos az előadás látványeleme, és egy valaki jelezte a kérdőívben, hogy közepesen fontos számára.

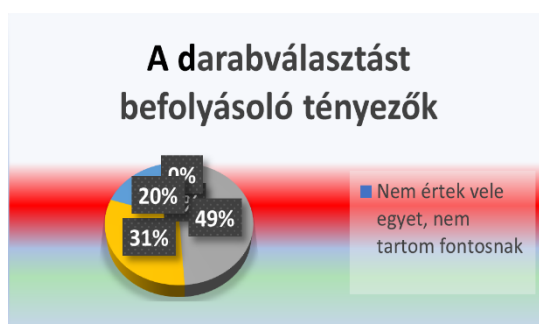
14. ábra

8. A jó tánckar, a látványos koreográfiák és a képzett énekesek befolyásoló tényezők a darabválasztásnál?

Az adatok szerint 22 válaszadóval közepesen tartják fontosnak a tánc koreográfiáját és a képzett énekeseket, mivel nem ez hívja fel a gyermekek figyelmét elsősorban. Azt a következtetést vonom le, hogyha felhívnák a gyermekeket a színpadra, akkor jobban élveznék ezeket a befolyásoló tényezőket. Az látható és érzékelhető, hogy a gyerekek a zene és a tánc hallatán jól érzik magukat, és gátlásaikat félre tudják tenni, de ez akkor tapasztalható, ha aktív részesei, nem pedig csak nézői. Jónak és fontosnak 14 (31 %), és nagyon fontosnak pedig 9 (20 %) fő tartotta ezeket a tényezőket. Egy kicsit meglepődtem a válaszokon, mert nem erre számítottam. Elfogadhatónak tartom és a nem tartom fontos válasza nem kaptam 0 % eredmény érkezett.

15. ábra

9. Milyen műfajú előadásokat néznek szívesen az óvodás korú gyerekek?

A bábjátékokat a kitöltők 73 %-a, azaz 33-an nézik szívesebben, hiszen ott a mese új dimenziója nyílik meg. Azt gondolom, hogy ezek az előadások beszédre készítetik az ovisokat, még azokat is, akik visszahúzódóak és nem szeretnek szerepelni. A báb mögé bújva, a háttérben jobban megnyílnak a gyermekek és fejlődik a gesztikulálásuk és a testbeszédük is. Úgy gondolom, a

babázással a kedvenc bábjuk velük van és rengeteg történetet el tudnak ezáltal a gyermekek mesélni. Az élő játékos, zenés, táncos előadás az óvodapedagógusok válaszai alapján kevésbé fontos, mindösszesen 25 % jelölte be, az élőjátékos prózai gyermekelőadást nem tartják fontosnak.

16. ábra

10. A közös színházlátogatás alkalmával legutoljára kiválasztott, látott előadás lekötötte a gyermekek figyelmét?

Megosztó adat jött ki ezen kérdésnél, melyet a diagrammon is láthatunk. A feltételezésem az, hogy elég megosztó darabot választottak az óvodapedagógusok, előfordulhat az is, hogy későn nézték meg és fáradtak lehettek. Észrevehető szerintem, ha egy ismertebb darabot néznek, és ha jobb az idő jobb a gyermekek hangulata is.

17. ábra

Az utolsó kettő kérdésem nyílt kérdés.

11. Ha igen, miért, ha nem, miért?

A közös színházlátogatás alkalmával legutoljára kiválasztott és látott előadás lekötötte a gyermekek figyelmét, mivel szórakoztató volt az előadás, a bábfigurákat mozgató művésznő igazi átéléssel játszott, különleges hangja volt a színészeknek, ismert darabot néztek, amiről korábban hallottak. A megszólaltatott hangszerek elvarázsolták a gyermekeket. Voltak olyan válaszadók, akik nemleges választ adtak. Ezeknek a

gyermeknek az érdeklődési körük még nem alakult ki a színház világa felé. Nem tudnak nyugodtan ülni hosszabb ideig.

12. Melyik volt ez az előadás?

Színház: Kabóca Bábszínház Veszprém, Előadás címe: Állatok farsangja

Színház: Kabóca Bábszínház Veszprém, Előadás címe: Gréta

Színház: Kabóca Bábszínház Veszprém, Előadás címe: Két kicsi pingvin

Színház: Kálmán Imre Művelődési Központ, Siófok, Előadás címe: Mazsola és Tádé

Színház: Petőfi Színház, Veszprém, Előadás címe: Maszkabál

Színház: Petőfi Színház, Veszprém, Előadás címe: Muzsika az állatkertből

5.2. A szülők által kitöltött kérdőívek elemzése

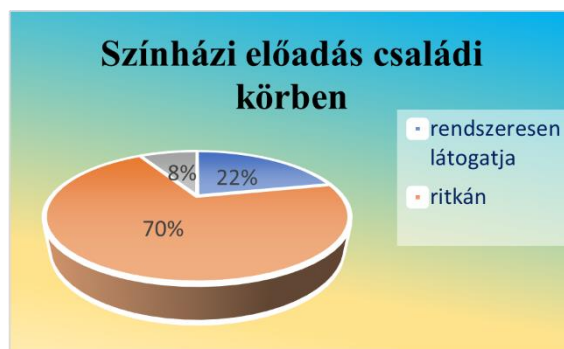
A kutatásomhoz hatvan kérdőívet sikerül kitöltenem a szülőkkel. A szülők nagyon segítőkészek és közlékenyek voltak.

Kérdések elemzése:

1. Milyen gyakran vesznek részt színházi előadásokon az óvodás korú gyermekek családi körben?

A gyermekek családi körben 70 %-os válaszadással, 42 szavazattal a „ritkán” mennek színházi előadásra választ jelölte be, majd ezt követte 13 válasszal, 22 %-al a „rendszeresen látogatja” gyakoriságú színházlátogatás. A válaszadók között szegényes körülmények között is élnek családok, akik nem engedhetik meg maguknak az ilyen típusú szórakozást. Itt helyben a településen, Balatonvilágos mellett vannak kisebb faluk, ahol sajnos szegényesen élnek az emberek. Többen vannak testvérek a gyermekek, és nem tehetik meg, hogy utazással járó kulturális programokra menjenek, mert örülnek, ha étkezésre és ruházzkodásra telik nekik.

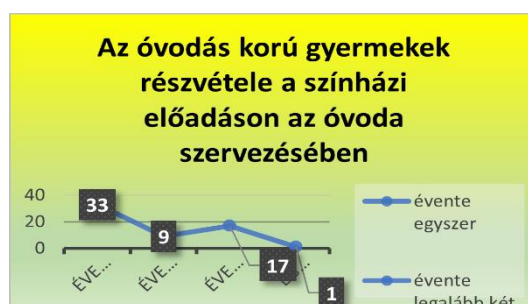
18. ábra

2. Milyen gyakran vesznek részt színházi előadásokon az óvodás korú gyermekek az óvoda szervezésében?

A legnagyobb arányban, 33 szavazattal az „évente egyszer” választ adták, majd ezt követte 17 válasszal az „évente 3-4 alkalommal” gyakoriságú színházlátogatás. A válaszadók között az „évente legalább két alkalommal” lehetőséget mindösszesen 9-en jelölték be. Azt a következtetést vonom le a válaszok arányaiból, hogy minden szülő szeretné, ha gyermeke megtapasztalná legalább egyszer a színház varázsát. A három-négy alkalom a bérletnek felel meg, sok óvoda több alkalommal szeretné bevonni a színház varázslatos birodalmába az óvodás gyermekeket, a szülők ebben javarészt partnerek. Sajnos több alkalom nem mindenkinek adatik meg az óvodában, ha többen nem jönnek össze gyermekek, akkor nem szerveznek ilyen programot. Az látszik a válaszokból, hogy minden korban fontos a kulturális közösségek jelentősége.

19. ábra

1. A színház-, illetve darabválasztást milyen tényezők befolyásolják?

A színház és a darabválasztásnál „az előadás látványvilágára” 65 %, azaz harminckilenc szavazat érkezett. Az előadásban a „jegyárak” fontosságát 18%-ban, tizenegyen jelölték be a válaszadók. A látványvilág fontos a szülők számára, úgy gondolják, hogy a gyermekek jobban tudnak azonosulni azzal, amit látnak. Nekik, mint szülőknek pedig az ár is nagyon fontos

szempont. A „színészek és a rendező személyisége” az előadás színvonalát emeli, főleg, ha a gyermekek korábban már látták és tetszett nekik. Négyen, mindösszesen 7 %-a jelölte be. A „színház és a lakóhely távolsága” és az „előadás műfaja” mind a kettő 5%-os választ kapta.

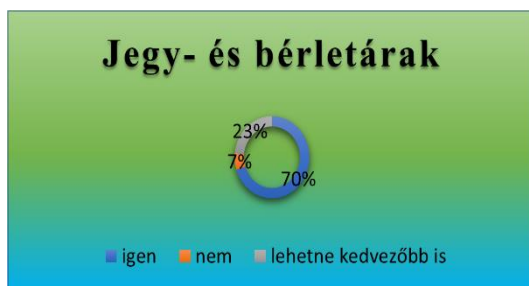
20. ábra

2. A jegy- és bérletárak megfizethetők -e a szülőknek?

A jegy- és bérlet árak megfizethetők a szülőknek, 70 %-ban ezt a választ adták, negyvenketten. Néhányan, tizennégyen jelezték, hogy lehetne kedvezőbb ez a szám: 23 %. Azt a következtetést vonom le, hogy a szülők javarésze minden kulturális programot támogat és minden lehetőséggel élnek, amit az óvónők programként kínálnak. A gyermekek fejlődése végett, minden lehetőséget megragadnak. 7 % nemleges választ adta.

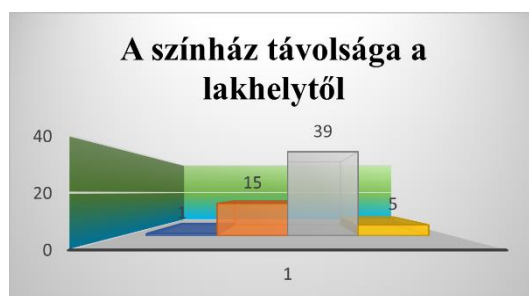
21. ábra

3. A legközelebbi színház milyen távol van a lakhelytől?

Községben élő és városi óvodás szülőkkel egyaránt készítettem kérdőívet, a legtöbben, 39-en a „fél óra” távolságot jelölték be a lakhely és a színház között. A második helyen a „10 perc” távolság szerepelt. A városban minden könnyebben megközelíthető. Azt a következtetést vontam le, hogy javarészt községekben élő szülők töltötték ki a kérdőívet. Számítottam rá, hogy ezen kérdés ezt az eredményt hozza majd. Azon válaszon sem lepődtem meg, hogy „több mint egy óra”, hiszen Balatonvilágosról Veszprém több mint egy óra, öt olyan szülő is kitöltötte, aki ezen környéken lakik.

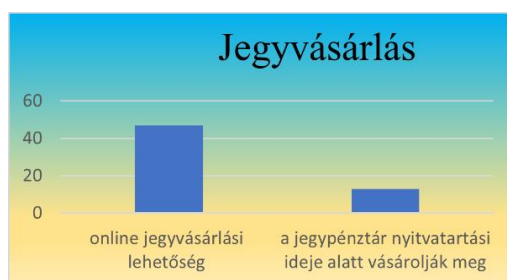
22. ábra

4. Milyen típusú jegyvásárlással élnek?

Az „online jegyvásárlás lehetősége” kedvezőbb a sietős hétköznapiak miatt 47 szülőnek. Hiába lakik valaki a városban, ez nem jelent számottevő különbséget a jegyvásárlás módját illetően. Mindent el lehet intézni otthonról kényelmesen. Utalni, vásárolni és foglalni is. Nagyon szimpatikus mindenkinek, hogy be lehet jelölni a nézőtérnél, hol van szabad jegy és azt foglalni is tudjuk a vásárlás alkalmával. Tizenhárman ragaszkodnak a régi normál rendszerhez, amikor még mindent csak személyesen lehetett elintézni. Itt kezükbe foghatják egyből a jegyet és nem kell azzal foglalkozni, hogy ki kell majd nyomtatni.

23. ábra

5. Mennyire fontos a technikai felszereltség, a kényelmes ülések, az esztétikus berendezés?

A „teljes mértékben egyetértek, nagyon fontosnak tartom” lehetőséget a válaszadók többsége, 49%-a, huszonkilenc fő jelölte be. A színház épületében a belmagasság, a színpadtechnikai eszközök, a színpadi gépezetek, a korszerű színpad-, hang- és fénytechnika, a legkorszerűbb világítási eszközök, ülések kényelmessége fontos dolgok ahhoz, hogy felhőtlenül tudjuk élvezni az előadást. A „Jónak és fontosnak tartom” választ 18-an, „közepesnek tartom” választ 11-en választották. Úgy gondolom, hogy a közönség számára az üzenet, a katarzis erősítése szempontjából ezek az eszközök, azaz a legkorszerűbb technikai berendezések sokat segítenek. Kevesen jelezték, hogy csak „elfogadhatónak tartják” ezen dolgokat.

24. ábra

6. Mennyire fontosak, figyelemfelkeltőek a gyermekek számára egy előadásban a látványelemek? (jelmez, díszlet, fény- és hangtechnika)

A figyelemfelkeltő eszközök mindig nagyon fontosak a gyermekek számára, az előadás alatt a különböző látványelemek feldobják az előadás színvonalát „Teljes mértékben egyetértek, nagyon fontosnak tartom” 42-en így gondolják. Jóval kevesebben pedig, 12-en „Jónak és fontosnak tartom” válaszlehetőséggel éltek. Azt a következtetést vonom ezekből a válaszokból, hogy én is oda megyek szívesen, ahol több hatáselemmel párosul az előadás. Nekem is van egy kislányom, akinek tudom, milyen az ízlésvilága. Szereti a szép díszes jelmezeket a figyelemfelhívó dolgokat. A fény- és hangoknak jelentősége van. Ha a fények táncolnak, kísérteties hangokat hallhatunk, a látványos és egyedi jelenségek, fények figyelmünket hívják fel. A hangok szinte észrevehetetlenek, mint például egy távoli vízesés vagy a pattogás az pedig recsegésre emlékeztet. A hangok még akkor is ott visszhangzanak a teremben, amikor nem is halljuk már őket.

25. ábra

7. A jó tánckar, a látványos koreográfiák és a képzett énekesek befolyásoló tényezők a darabválasztásnál?

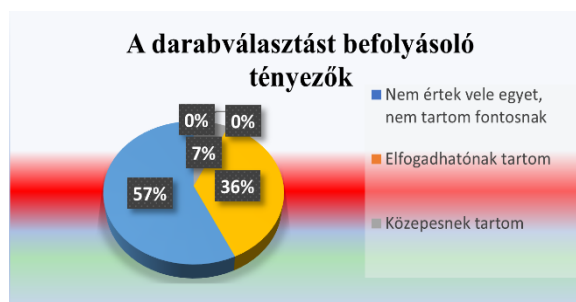
„Teljes mértékben egyetértek, nagyon fontosnak tartom” a jó tánckart és a látványos koreográfiát, mondják 37-en, 57 %-a a válaszadó szülőknek. 36 %-a „Jónak és fontosnak tartom” lehetőséggel élt. Szerintem nagyon nagy szerepe van a táncnak és a látványnak. A tánc szerves része az egész produkcióknak. Azt gondolom, ha zenés színházat játszanak, lehetetlen

kikerülni a táncot, a jó tánckarral és jó táncos produkciókkal minőségi előadást lehet bemutatni. Sok színházban a darabot csak simán eléneklik, és úgy is jó, de nagyon sokat számít látványban a tánckar. A ritmusérzék fontos és egy jól előadott előadás ezen is múlhat, illetve elbukhat. Ha az ember meghall egy zenét, akkor általában van valami elképzelése vagy képe arról, amit szeretne az az előadás elmesélni a színpadon. A tánccal kimutathatjuk a pillanatnyi érzéseinket, gondolatainkat, ezeket a gyermekeknek is át tudjuk adni. Közelebb hoz egymáshoz mind szülőket és gyermekeket egyaránt. Azt gondolom, mint szülő én is el tudok rugaszkodni egy kicsit a mindennapokból, ha zenét hallok. A gyermekemmel töltött időt mindig élvezem és teljesen átszellemülök, melyet gyermekem érdeklődően néz és figyel.

Kevesen, mindösszesen ketten, azaz a kérdőívet kitöltők 7 %-a gondolja azt, hogy „közepesen tartom fontosnak” ezen tényezőket.

„A tánc a lélek rejtett nyelve.” (Martha Graham)

26. ábra

8. Milyen műfajú előadásokat néznek szívesen az óvodás korú gyerekek?

A bábjáték a színjátszás egyik ősi formája, melyben életre kelnek a bábfigurák és emberi hangon szólalnak meg, álarc mögé bújva. A szülők elmondása szerint az óvodában már készítettek egyszerűbb bábokat, így nem áll a gyermekektől távol a bábelőadás. Óvodai keretek között előadott papírszínházi előadásokkal is találkoztak, melyeket az óvónénik adtak elő. A válaszok nagyobb százalékában, 43 válasszal erre esett a választás. Az „élőjátékos zenés, táncos előadás” is bejelölésre került, második helyen, de harmadikként a „élőjátékos prózai gyermekelőadást” három szülő jelölte. Arra következtettek, hogy ez nem annyira népszerű a gyermekes szülők körében.

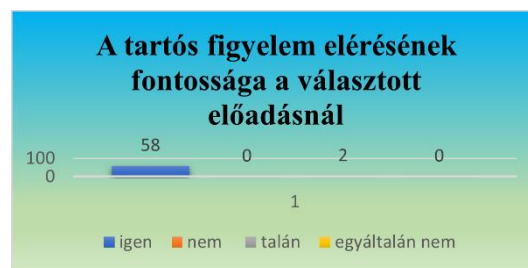
27. ábra

9. A közös színházlátogatás alkalmával legutoljára kiválasztott, látott előadás lekötötte a gyermekek figyelmét?

A színházlátogatás alkalmával a legutoljára választott előadás a válaszok alapján nagyrészt le tudta kötni a gyerek figyelmét. Az „igen” válaszra 58-an, a „talán” válaszra pedig 2-en szavaztak. A másik kettő szóba sem jött. Arra következtetnek, hogy körbejárják a témát, az ember alkotta tárgyak funkcióinak sokféleségét, a tárgyak formai gazdagságát megfigyelve választanak. Az önkifejezést is erősíthetik a szülők a gyermekekben, főleg, ha féltőbb a gyermek. Ilyen esetben inkább egy bábos előadással kezdenek.

28. ábra

10. Ha igen miért, ha nem miért?

A figyelem idővel erősödik, ha kellő odafigyeléssel, megfelelően választunk. A téma körbejárása, ismert karakterek választása, a szereplők előzetes ismertetése mind hozzájárul a jó darabválasztáshoz. Vannak persze olyan napok, amikor nemcsak mi felnőttek, de a gyerekek is bal lábbal kelnek és semmi sem jó. Itt ebben az esetben sajnós a szerencsén múlik, hogy az adott előadást mennyire élvezik a szülők a gyermekekkel.

13. Melyik volt ez az előadás?

Színház: Balatonvilágos Művelődési Központ, Előadás címe: Mazsola és Tádé

Színház: Budapest Bábszínház, Előadás címe: Nyúl Péter

Színház: Kabóca Bábszínház Veszprém, Előadás címe: Állatok farsangja

Színház: Kabóca Bábszínház Veszprém, Előadás címe: Két kicsi pingvin

Színház: Petőfi Színház, Veszprém, Előadás címe: Maszkabál

Színház: Petőfi Színház, Veszprém, Előadás címe: Muzsika az állatkertből

Színház: Vörösmarty Színház, Előadás címe: A három kismalac

6. AZ INTERJÚK ISMERTETÉSE

A Pap Líviával és Kovács Ágnes Magdolnával készült interjút ismertetem. A színészi pálya mind a két színésznek hasonlót jelent. Meglátásuk szerint az önkifejezéssel az érzéseket, a gondolatokat és a véleményeket hozzuk mások tudtára. Nagyon örültem annak, hogy a hivatástudatot a végén említették, mert én is azt gondolom, hogy érzelmekkel több mindent elérünk a közönségnél. Az előadás koncepciója a két színész interpretációja alapján elég összetett. Az emberi társadalom tükröként is felfogható a darab, a bogarak világában nagyon tükrözi a társadalmi kiközösítést, ami sajnos előfordul, ha valaki egy kicsit más, mint a többi ember. A hasonló sorsú emberek megtalálják egymást, ez az előadásban is látható. A hasonló vágyakkal rendelkező emberek vonzzák egymást, és egymás társaságát. Néha azért, hogy közösen éljék át azokat az élményeket, néha azonban csak azért, hogy egymásnak támogatást adjanak. A történet fontos mondanivalója, hogy nemcsak az embereknek, hanem az állatoknak is vannak érzései.

A lényeg a konfliktus és ez a szereplők karakterében mutatkozik meg. A néző a látott előadás alapján összegzi és levonja az erkölcsi tanulságot. A fabula-szerű mese a valóság és a „mintha” helyzetek határán mozog. A jó győz, a rossz bűnhődik és a történet végén ott a csattanó. A társadalomban megszokott dolgoktól való eltérés, az életbölcsségek és erkölcsi igazságok szemléltetésére szolgálnak az állatmesék. A történetben az állatok hétköznapi helyzeteket élnek meg, emberi visszasságokat lepleznek le.

Fontos a társak, barátok befogadó készsége. Az empátiát az interjúban Kovács Ágnes Magdolna említette, mely számomra is sokat jelent. Fontos, hogy empatikusak legyünk egymással és társainkkal. Mind a két interjúalany úgy nyilatkozott, hogy az előadás próbafolyamata során konstruktív, alkotó szándékú csapat jött létre, mely az előrehaladást szolgálja és pozitív töltettel segíti elő a munkát. „A Csudabogarak előadása alatt a gyermekközönségnek a reakciója felhőtlen”- így nyilatkozott Pap Lívia, én úgy gondolom, ez a gyermeki tapsban és az ovációban is megmutatkozott. A tapssal jelezzük, hogy az előadás a nézőközönségnek tetszett, ez egy visszajelzés a színészeknek, hogy jól átadták a darab mondanivalóját.

Számomra nagyon fontos az életben, hogy észrevegyük, ha valakinek szüksége van valamire. A gondoskodás és az odafigyelés elképesztően vonzóvá tehetnek minket mások szemében. Az ember mindig érzi, mikor lehet beavatkozni, milyen helyzetben kell segíteni, és mikor érdemes hátralépni.

Idézet Kovács Ágnes Magdolnától: *„Szerettem, hogy a gyerekek végig szurkoltak a főhősnek és velünk együtt örültek a végén. Érdekes volt, hogy a kicsit bunkóbb karaktereket is kedvesen fogadták. Jó, hogy el tudják különíteni a rosszindulatú bunkóságot a csipkelődéstől.*

Az előadás legfontosabb üzenete – a színészekkel egyetértve -, hogy mindenkit úgy kell szeretni, ahogy van. Nekem is az a meglátásom, hogy attól színesebb a világ, hogy ilyen sokszínűek vagyunk, hiszen, ha mindenben egyetérténénk és mindent ugyanúgy csinálnánk, azzal unalmas és egyhangú lenne az emberiség.

Pap Livia színésznek két szép gondolatával zárnám az interjút:

„A mindannyiunkban rejlő érték és a különbözőségünk gyönyörűsége!”

„A másság elfogadásának üzenete talán még fontosabb napjainkban, mint amikor a darab íródott és készült!”

Én is úgy gondolom, hogy nem feltétlenül kell mindenkinek egymásra hasonlítani. A másság sok mindenben meg tud mutatkozni. Lehet, hogy életünk során soha nem mertünk hangot adni annak, ha valamiben nem értünk egyet a másikkal. A különböző dolgok iránt másképp kezdünk érdeklődni, felfogni, illetve értelmezni őket, főleg, ha erőre kapunk és hirtelen bátrak leszünk, mint a hangya a történetben.

7. ÖSSZEFOGLALÓ

A gyermekszínházi előadások elemzése témát választottam a szakdolgozati témalehetőségek közül. A témavezető tanárnő nevét meglátva tudtam, hogy sokat fogok tőle tanulni. Veszprém megyében lakom, így adott volt, hogy a veszprémi Pannon Várszínházról fogok írni és a gyermekszínházi törekvéseiről. Egy nagyon kedves gyermekelőadást választottam, a Csudabogarak című előadást, a Veszprém megyei gyermekszínházi közönség színházlátogatási szokásaira vetítve. Végiggondoltam, hogy melyik előadást elemezném szívesen, és ahogy keresgéltem, a Csudabogarak előadáson akadt meg a szemem. Tudtam, hogy ez a darab a gyerekeknek is nagyon tetszik, hiszen kedves a címe és sejtelmes. Azt tudjuk, hogy amiben állat szerepel, az biztosan tetszik a kisgyerekeknek. Három fő dolog egyből eszembe jutott: a veszprémi Pannon Várszínház, a Csudabogarak előadás és az interjú. A többi adta magát.

Felvettem a kapcsolatot a Pannon Várszínház Managerével, aki nagyon segítőkész volt. Egyeztetett velem az interjúval kapcsolatban, és az interjú alanyaimmel is egy alkalmas időpontot, amikor fel tudtam nekik tenni kérdéseimet. Az interjú jó hangulatban telt, amire mindig emlékezni fogok. Egy vígkedélyű, kedves, barátságos társaság két tagját ismerhettem meg, akik megmutatták a darabban használt jelmezeket is. Úgy gondolom, már itt elértem a kitűzött célok egyikét, hiszen közvetve átélhettem egy olyan érzést, amit korábban nem. A dolgozathoz szükségem volt kritikákra, tudósításokra, ezért a megyei könyvtár helyismereti gyűjteményében keresgéltem.

A kérdéseimet gyermekszínházi témakörben óvodapedagógusoknak és szülőknek tettem fel, azt vettem észre, hogy mind a két kérdőívnél a bábjátékokat helyezik előtérbe, annak ellenére, hogy egy zenés mesejáték is ugyanolyan jó előadás lehet ennek a korosztálynak. A kérdőív feldolgozása több időt vett igénybe, de az eredmények visszatükrözték azt, amit én is gondoltam. Azt a következtetést vontam le, hogy a családok és a pedagógusok széles körében van igény az előadásokra.

Jó érzés volt pedagógusjelöltként megtapasztalni, hogy a művészek és alkotók fontosnak tartják közvetlenül is megszólítani a gyerekeket és a fiatalokat a produkcióikkal. Úgy gondolom, nagy szükség van arra, hogy óvodás korban megismertessük a gyermekekkel a színházlátogatás örömét, hogy később ők is úgy szeressék a kultúrát, mint jómagam. Az előadóművészeknek és a színháznak fontos szerepe van az emberi kapcsolatok létrejöttében, a remény, az öröm közös megélésében.

A szakdolgozatírásom végeztével felfedeztem magamban azt, hogy amit az ember kitűz maga elé, azt végig is tudja vinni. Fontos szerepe van az óvodapedagógusnak abban, hogy elindítson egy gyermeket az igényes kultúra elsajátítására és megélésére, a színház világának színes ösvényén.

8. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Balla Emőke: A Pannon Várszínház tervei. In: Napló, 2002.06.07. p.3.
- Balla Emőke: Nem kaptunk fanyalgó kritikákat. In: Napló, 2002.07.03. p.8
- Balla Emőke: Pannon Várszínház alakult. In: Napló, 2001.04.06. p.3.
- Balla Emőke: Színházi szereplőválogatás. In: Napló, 2003.02.24. p.3.
- Balla Emőke: Várszínház-fesztiválszínház. In: Napló, 2001.04.20. p.7.
- Bethlenfalvy Ádám: Színházi nevelési programok - Nemzetközi kitekintés. Budapest: InSite Drama, 2017.
- Cseke Péter: A magyarországi gyerekszínház története. 2011. [online] URL: http://szfe.hu/wp-content/uploads/2016/09/cseke_peter_dolgozat.pdf (letöltve: 2023. április 24.)
- Cziboly Ádám: Színházi nevelési és színházpedagógiai kézikönyv. Budapest: Nemzeti Kulturális Alap, InSite Drama, 2017.
- Cziboly Ádám: Miért színház? Bevezetés a színházi nevelési és színházpedagógiai programok sokszínűségébe. In: szinhaz.net [online]
2021.03.14.<URL: <https://szinhaz.net/2017/12/29/cziboly-adam-miert-szinhaz/>>
- Gaál Julianna: Cirkuszi játékok. In: Napló, 2009.11.26. p.7.
- Garami Erika: Csukás István premierje. [online] <https://hir.ma/kult/csukas-istvan-premierje/185404> (letöltve: 2023.04.07.)
- Gaál Julianna: Mesebeli útkeresés. In: Napló, 2009.05.12. p.7.
- Kaposi László: Drámapedagógiai olvasókönyv. Bp. Magyar Drámapedagógiai Társaság Marczibányi Téri Művelődési Központ Szakall Judit Kiadó, 1995. 67-108.p
- Kárpáti Andrea: Művészetpedagógia. Bp. Akadémiai Kiadó, 2018. 761- 763. p.
- Kellei György: A végig megőrzött jóság. In: Napló, 2007.08.24. p.7.
- Kellei György: Párviadal a tallérokért. In: Napló, 2007.08.21. p.7.
- Kutasi Zsófia: Hattyúcskák tava. In: Napló, 2015.06.03. p.7.
- Kutasi Zsófia: Jó barátokkal a pillák mögött. In: Napló, 2004.10.15. p.7.

Kutasi Zsófia: Ősök és sárkányok. In: Napló, 2016.10.14. p.3.

la: A dzsungel könyve a kőszínházban is. In: Napló, 2006.10.14. p.11.

la: A dzsungel törvényei. In: Napló, 2006.07.06. p.7.

la: Csalóka Péter cselei. In: Napló, 2007.03.28. p.7.

la: Egy vérből valók vagyunk. In: Napló, 2006.07.11. p.7.

Mérei Ferenc: Lélektani napló. Bp. Osiris Kiadó, 1998.144-145 p.

26. Novák János: Gyermekszínház körül, belül [online] URL: <http://beszelo.c3.hu/03/06/17novak.htm> (letöltve: 2023. április 24.)

27. S.n.: Indul a 15. évad a Pannon Várszínházban. [online] http://balaton.vehir.hu/cimlap/2015-09-15/indul_a_15_evad_a_pannon_varszhazban.html (letöltve: 2019.03.10.)

28. Szám Dorottya: Mese meglepetésekkel. In: Napló, 2015.10.21. p.2.

29. Takács Flóra : A gyermek szívvel játszik. In: Napló, 2008.02.05. p.8.

30. Trencsényi László: Művészetpedagógia: elmélet, tanterv, módszer. Bp. OKKER Kiadó, 2000. 8-12.p.

31. Pannon Várszínház A dzsungel könyve. (Színházi percek). [online] <https://www.youtube.com/watch?v=vbksSXuC340> (letöltve: 2023.03.18.)

32. Pannon Várszínház: Vándorfi László portréfilm. [online] <https://www.youtube.com/watch?v=IXu3Q-pQKZ4> (letöltve: 2018.07.10.)

33. Pannon Várszínház: Társadalmi felelősségvállalás, aktivitás. [online] <http://www.pannonvarszhaz.hu/szhaz/karitativ-es-tarsadalnitevenysegek> (letöltve: 2023.04.15.)

34. Pannon Várszínház: Színház a cethal hátán: FüredFest. [online] <https://www.youtube.com/watch?v=AR4FiMStF60> (letöltve: 2023.02.11.)

35. R.E.: Ismét tehetségek kerestetnek. In: Napló, 2006.02.05. p.1.

36. PLT: Játék a rejtélyes padláson. In: Napló, 2007.06.11. p.7.

37. Pekarek János: Sikeres színház, ami nincs. In: Népszabadság, 2004.01.22. p.10.

38. Pekarek János: Vándorfi szerelemszínháza. In: Népszabadság, 2001.10.09. p.13.
39. Pető Andrea: A gyerekkor története: rémálom vagy sikertörténet? In: Magyar Hírlap, 2002.12.24. p.17.
40. RÉVÉSZ Erika: A döntés az én feladatom. [online] <http://www.veszpremkukac.hu/pannon-a-dontes-az-en-feladatom/>
41. Poór Ferenc: 50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Veszprém: Veszprémi Petőfi Színház, 2014. p.14-171.
42. POPPER Péter: A gyermeki gondolkodás a színházi élmény szempontjából. In: Kaposi László (szerk.): Drámapedagógiai olvasókönyv. Budapest: Magyar Drámapedagógiai Társaság Marczibányi Téri Művelődési Központ, 1995. p.58-66.

9. KÉPEK ÉS ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. kép. Petőfi Színház. Forrás: <https://www.petofiszinhas.hu/Szinhas/Tortenet>
2. kép. 213-as közlegény. Forrás: <https://pannonvarszinhas.hu/eloadas/112-csudabogarak-2012-2013>
3. kép. Hadnagy és a hangyák. Forrás: <https://pannonvarszinhas.hu/eloadas/112-csudabogarak-2012-2013>
4. kép. Finálé, a közös ének. Forrás: <https://pannonvarszinhas.hu/eloadas/112-csudabogarak-2012-2013>
5. kép. Idegen tárgy. Forrás: <https://pannonvarszinhas.hu/eloadas/112-csudabogarak-2012-2013>
6. kép. Színpadi mozgás. Forrás: http://vetesigimnazium.hu/anyagok/magyar/Szinhasi_aloadas_elemzes_szempontjai.pdf
7. kép. Átlós irányú mozgás. Forrás: http://vetesigimnazium.hu/anyagok/magyar/Szinhasi_aloadas_elemzes_szempontjai.pdf
8. ábra. Az óvodás korú gyermekek részvétele a színházi előadáson az óvoda szervezésében (diagram)
9. ábra. A színház és darabválasztás tényezői (diagram)
10. ábra. Jegy- és bérletárak (diagram)
11. ábra. A színház távolsága a lakhelytől (diagram)
12. ábra. Jegyvásárlás (diagram)
13. ábra. A technikai felszereltség, a kényelmes ülések, az esztétikus berendezés fontossága (diagram)
14. ábra. Az előadás látványelemei (diagram)
15. ábra. A darabválasztást befolyásoló tényezők (diagram)
16. ábra. Az előadás műfaja (diagram)
17. ábra. A gyermekek tartós figyelmének fontossága a választott előadásnál (diagram)

18. ábra. Színházi előadás családi körben (diagram)
19. ábra. Az óvodás korú gyermekek részvétele a színházi előadáson az óvoda szervezésében (diagram)
20. ábra. A színház-, és darabválasztás tényezői (diagram)
21. ábra. Jegy- és bérletárak (diagram)
22. ábra. A színház távolsága a lakhelytől (diagram)
23. ábra. Jegyvásárlás (diagram)
24. ábra. A technikai felszereltség, a kényelmes ülések és esztétikus berendezés fontossága (diagram)
25. ábra. A látványelemek fontossága (diagram)
26. ábra. A darabválasztást befolyásoló tényezők (diagram)
27. ábra. Az előadás műfaja (diagram)
28. ábra. A tartós figyelem elérésének fontossága a választott előadásnál (diagram)

10. MELLÉKLETEK

- Interjú
- Kérdőív

10.1. INTERJÚK

Interjú

Kovács Ágnes Magdolna színésszel

Csudabogarak

1. Mi vonzotta Önt a színészi pályában?

A saját gondolataimat szeretném átadni az embereknek a szerepekbe bújva, az ő hitrendszerükön és gondolataikon keresztül.

2. Meséljen egy kicsit az előadás koncepciójáról!

A Csudabogarak egy hangya kalandjáról szól, akit társai kiközösítenek és útja során új barátokra tesz szert, miközben bebizonyítja az övéinek is rátermettségét és azt, hogy igazságtalanul taszították el maguktól. Emberi társadalmi tükör a bogarak világában létrehozva. Hogyan kerülnek perifériára egyesek a hatalom butasága miatt és hogyan találunk rá hasonlóan nehéz sorsú társaikra útjuk során.

3. Mit tartott fontosnak a szerepépítés, szerepértelmezés során?

Fontos volt, hogy ne csak egy mesét lássanak a gyerekek, hanem próbálják megérteni a kitaszított állatok érzéseit és a többiek befogadó készségét. Szeretném, ha a gyerekek érzékenyebben, empátikusabban bánnának egymással akár az iskolában, akár otthon. Ehhez próbáltunk ötleteket és megoldásokat mutatni, hogy hogyan lehet szeretni a másikat annak ellenére, hogy más, mint mi.

4. Mi volt a legnagyobb kihívás, vagy mi okozta a legtöbb nehézséget a *Csudabogarak* című előadás próbafolyamata során vagy az előadások alatt? A próbafolyamat során volt -e olyan jelenet, aminek a megoldása nehézséget okozott az Ön számára?

Semmi sem okozott gondot. Emlékeim szerint nagyon jól éreztük magunkat a próbák alatt. Nagyon konstruktív kis csapat jött össze. Egymásnak is sokat tudtunk segíteni a szerepalkotásban.

Nem volt ilyen, hacsak azt nem vesszük nehéznek, hogy pillangóként egy 15 cm-es telitalpú cipőben rohangáltam. :D

5. Az előadások során volt-e valamilyen különleges esemény vagy nézői reakció a gyermekközösség részéről, ami az ön számára emlékezetes?

Szerettem, hogy a gyerekek végig szurkoltak a főhősnek és velünk együtt örültek a végén. Érdekes volt, hogy a kicsit bunkóbb karaktereket is kedvesen fogadták. Jó, hogy el tudják különíteni a rosszindulatú bunkóságot a csipkelődéstől.

6. Ön szerint mi a legfontosabb üzenete ennek az előadásnak?

Szerintem az, hogy mindenkit úgy kell szeretni, ahogy van, hiszen attól leszünk különlegesek és sokszínűek, hogy különbözünk. Szar lenne egyformának lenni.

7. Miért tartja ma fontosnak ezt az előadást?

Ez nem csak ma, mindig fontos. Az embereket mindig emlékeztetni kell a toleranciára és az empátiára. Nem árt, ha már gyermekkorban elkezdjük.

Interjú

Pap Livia színésszel

Csudabogarak

1. Mi vonzotta Önt a színészi pályában?

Először az önkifejezés és az útkeresés. A hivatástudat csak később alakult ki bennem...

2. Meséljen egy kicsit az előadás koncepciójáról!

(gondolom, a kérdésfeltevő látta az előadást)

3. Mit tartott fontosnak a szerepépítés, szerepértelmezés során?

A nagyszerűen megírt karakterek lehetőséget adtak a szerepek harsány, humoros színezésére.

4. Mi volt a legnagyobb kihívás, vagy mi okozta a legtöbb nehézséget a *Csudabogarak* című előadás próbafolyamata során vagy az előadások alatt? A próbafolyamat során volt -e olyan jelenet, aminek a megoldása nehézséget okozott az Ön számára?

Semmi nem okozott gondot az előadások alatt!

A másság elfogadásának üzenete talán még fontosabb napjainkban, mint amikor a darab íródott és készült!

5. Az előadások során volt-e valamilyen különleges esemény vagy nézői reakció a gyermekközösség részéről, ami az ön számára emlékezetes?

Emlékezetes volt a gyerekek öröme, és felhőtlen vidám reakciója!

6. Ön szerint mi a legfontosabb üzenete ennek az előadásnak?

A mindannyiunkban rejlő érték és a különbözőségünk gyönyörűsége!

7. Miért tartja ma fontosnak ezt az előadást?A másság elfogadásának üzenete talán még fontosabb napjainkban, mint amikor a darab íródott és készült!

10. 2. KÉRDŐÍVEK

Kérdőív óvodapedagógusok részére

Kedves Óvodapedagógusok!

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus óvodapedagógus hallgatója vagyok.

Kérem, segítség/ segítsétek munkámat kérdőívem kitöltésével!

Óvodapedagógusoknak szóló kérdőívet készítettem szakdolgozatomhoz gyermekszínház témakörben.

A kérdőív 13 rövid kérdésből áll.

Segítségüket és hozzájárulásukat a kérdőív kitöltéséhez ezúton is köszönöm!

Balázs Anita

óvodapedagógus hallgató

1. Milyen gyakran vesznek részt színházi előadásokon az óvodás korú gyermekek az óvoda szervezésében?

- évente egyszer
- évente legalább két alkalommal
- évente 3-4 alkalommal
- egyéb:.....

2. A színház-, illetve darabválasztást milyen tényezők befolyásolják?

Öt fokozatú skálán értékelhető, itt az 1 az egyáltalán nem fontos, az 5 pedig a nagyon fontos kategóriát jelenti.

Több válasz is lehetséges!

1 = a színház és a lakóhely távolsága

2 = a jegyárak

3 = az előadás műfaja

4 = az előadásban játszó színészek, rendező személye

5 = előadás látványvilága

3. A jegy- és bérletárak megfizethetők -e a szülőknek?

- igen
- nem
- lehetne kedvezőbb is

4. A legközelebbi színház milyen távol van a lakhelytől?

- 5 perc
- 10 perc
- fél óra
- több mint egy óra

5. Milyen típusú jegyvásárlással élnek?

- online jegyvásárlási lehetőség
- a jegypénztár nyitvatartási ideje alatt vásárolják meg

6. Mennyire fontos a technikai felszereltség, a kényelmes ülések, az esztétikus berendezés?

Öt fokozatú skálán értékelhető, itt az 1 az egyáltalán nem fontos, az 5 pedig a nagyon fontos kategóriát jelenti.

1 = Nem értek vele egyet, nem tartom fontosnak.

2 = Elfogadhatónak tartom.

3 = Közepesnek tartom.

4 = Jónak és fontosnak tartom.

5 = Teljes mértékben egyetértek, nagyon fontosnak tartom.

7. Mennyire fontosak, figyelemfelkeltőek a gyermekek számára egy előadásban a látványelemek? (jelmez, díszlet, fény- és hangtechnika)

Öt fokozatú skálán értékelhető, itt az 1 az egyáltalán nem fontos, az 5 pedig a nagyon fontos kategóriát jelenti.

- 1 = Nem értek vele egyet, nem tartom fontosnak.
- 2 = Elfogadhatónak tartom.
- 3 = Közepesnek tartom.
- 4 = Jónak és fontosnak tartom.
- 5 = Teljes mértékben egyetértek, nagyon fontosnak tartom.

8. A jó tánckar, a látványos koreográfiák és a képzett énekesek befolyásoló tényezők a darabválasztásnál?

Öt fokozatú skálán értékelhető, itt az 1 az egyáltalán nem fontos, az 5 pedig a nagyon fontos kategóriát jelenti.

- 1 = Nem értek vele egyet, nem tartom fontosnak.
- 2 = Elfogadhatónak tartom.
- 3 = Közepesnek tartom.
- 4 = Jónak és fontosnak tartom.
- 5 = Teljes mértékben egyetértek, nagyon fontosnak tartom.

9. Milyen műfajú előadásokat néznek szívesen az óvodás korú gyerekek?

Több válasz is lehetséges!

- élőjátékos prózai gyermekelőadás
- a bábjáték
- élőjátékos zenés, táncos előadás

10. A közös színházlátogatás alkalmával legutoljára kiválasztott, látott előadás lekötötte a gyermekek figyelmét?

- igen

- nem
- talán
- egyáltalán nem

11. Ha igen miért, ha nem miért?

.....

.....

.....

12. Melyik volt ez az előadás?

Színház:

Előadás címe:.....

Kérdőív

Szülők részére

Kedves Szülők!

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus óvodapedagógus hallgatója vagyok.

Kérem, segítség/ segítsétek munkámat kérdőívem kitöltésével!

Szülőknek szóló kérdőívet készítettem szakdolgozatomhoz gyermekszínház témakörben.

A kérdőív 13 rövid kérdésből áll.

Segítségüket és hozzájárulásukat a kérdőív kitöltéséhez ezúton is köszönöm!

Balázs Anita

óvodapedagógus hallgató

1. Milyen gyakran vesznek részt színházi előadásokon az óvodás korú gyermekek családi körben?

- rendszeresen látogatja
- ritkán
- soha

2. Milyen gyakran vesznek részt színházi előadásokon az óvodás korú gyermekek az óvoda szervezésében?

- évente egyszer
- évente legalább két alkalommal

- évente 3-4 alkalommal
- egyéb:.....

3. A színház-, illetve darabválasztást milyen tényezők befolyásolják?

Öt fokozatú skálán értékelhető, itt az 1 az egyáltalán nem fontos, az 5 pedig a nagyon fontos kategóriát jelenti.

Több válasz is lehetséges!

1 = a színház és a lakóhely távolsága

2 = a jegyárak

3 = az előadás műfaja

4 = az előadásban játszó színészek, rendező személye

5 = előadás látványvilága

4. A jegy- és bérletárak megfizethetők -e a szülőknek?

- igen
- nem
- lehetne kedvezőbb is

5. A legközelebbi színház milyen távol van a lakhelytől?

- 5 perc
- 10 perc
- fél óra
- több mint egy óra

6. Milyen típusú jegyvásárlással élnek?

- online jegyvásárlási lehetőség
- a jegypénztár nyitvatartási ideje alatt vásárolják meg

7. Mennyire fontos a technikai felszereltség, a kényelmes ülések, az esztétikus berendezés?

Öt fokozatú skálán értékelhető, itt az 1 az egyáltalán nem fontos, az 5 pedig a nagyon fontos kategóriát jelenti.

1 = Nem értek vele egyet, nem tartom fontosnak.

2 = Elfogadhatónak tartom.

3 = Közepesnek tartom.

4 = Jónak és fontosnak tartom.

5 = Teljes mértékben egyetértek, nagyon fontosnak tartom.

8. Mennyire fontosak, figyelemfelkeltőek a gyermekek számára egy előadásban a látványelemek? (jelmez, díszlet, fény- és hangtechnika)

Öt fokozatú skálán értékelhető, itt az 1 az egyáltalán nem fontos, az 5 pedig a nagyon fontos kategóriát jelenti.

- 1 = Nem értek vele egyet, nem tartom fontosnak.
- 2 = Elfogadhatónak tartom.
- 3 = Közepesnek tartom.
- 4 = Jónak és fontosnak tartom.
- 5 = Teljes mértékben egyetértek, nagyon fontosnak tartom.

9. A jó tánckar, a látványos koreográfiák és a képzett énekesek befolyásoló tényezők a darabválasztásnál?

Öt fokozatú skálán értékelhető, itt az 1 az egyáltalán nem fontos, az 5 pedig a nagyon fontos kategóriát jelenti.

1 = Nem értek vele egyet, nem tartom fontosnak.

2 = Elfogadhatónak tartom.

3 = Közepesnek tartom.

4 = Jónak és fontosnak tartom.

5 = Teljes mértékben egyetértek, nagyon fontosnak tartom.

10. Milyen műfajú előadásokat néznek szívesen az óvodás korú gyerekek?

Több válasz is lehetséges!

- élőjátékos prózai gyermekelőadás
- bábjáték
- élőjátékos zenés, táncos előadás

11. A közös színházlátogatás alkalmával legutoljára kiválasztott, látott előadás lekötötte a gyermekek figyelmét?

- igen
- nem
- talán
- egyáltalán nem

12. Ha igen miért, ha nem miért?

.....
.....
.....

13. Melyik volt ez az előadás?

Színház:

Előadás címe:.....

NYILATKOZAT

Alulírott **Balázs Anita** (KHLC9V), a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Kaposvári Campus, **óvodapedagógus** szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023. év április hó 24. nap

Balázs Anita
Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023. év 05. hó 01. nap

Magyari Mandi Anikó
Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: **Balázs Anita**
A Hallgató Neptun kódja: **KHLC9V**
A dolgozat címe: **Veszprém gyermekszínházi kultúrája, A Pannon Várszínház Csudabogarak című előadásának bemutatása, kitekintéssel a Veszprém megyei gyermekszínházi közönség színházlátogatási szokásaira**
A megjelenés éve: **2023.**
A konzulens tanszék neve: **Anyanyelvi és Gyermekkultúra Tanszék**

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

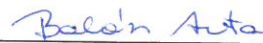
Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023. év április hó 24. nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.